

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

شامل کلیه قوانین مصوبه و مقررات - گزارش کمیسیونها - صورت مشروح مذاكرات مجلس - اخبار مجلس - انتصابات - آگهی های رسمی و قانونی

شماره ۳۱۱۳

شنبه ۲۴ مهر ماه ۱۳۳۴

سال یازدهم

شماره مسلسل ۱۵۸

دوره هجدهم مجلس شورای ملی

مذاكرات مجلس شورای ملی

جلسه ۱۵۸

صورت مشروح مذاكرات مجلس روز سه شنبه

هجدهم مهر ماه ۱۳۳۴

فهرست مطالب :

- ۱- تصویب صورت مجلس
 - ۲- بیانات قبل از دستور آقایان حائری زاده - خلعت بری - دکتر شاهکار
 - ۳- مذاکره در لایحه اجازه پرداخت یکصد میلیون ریال جهت ساختمان راه وارجاع بمجلس سنا
 - ۴- تصویب یک فوریت و طرح گزارش کمیسیون قوانین دارائی راجع بفروش خالصجات
 - ۵- تقدیم یک فقره سؤال بوسیله آقای قنات آبادی
 - ۶- مذاکره در گزارش کمیسیون دارائی راجع بفروش خالصجات
 - ۷- تعیین موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه
- مجلس دو ساعت قبل از ظهر بریاست آقای رضا حکمت تشکیل گردید

۱- تصویب صورت مجلس

رئیس - صورت غائبین جلسه قبل قرائت میشود (بشرح زیر خوانده شد)
غائبین با اجازه - آقایان : سنندجی - ارباب - خاکباز - امیدسالار - اسکندری - رضا افشار - تجدد - غضنفری - دکتر آهی - سلطانی - بوربور - احمد فرامرز - مهتدس - شاهرخشاهی - احمد صفائی - مکرّم - سرمد - امامی خوئی - میراشرافی - نصیری - بزرگ ابراهیمی

غائبین بی اجازه - آقایان : دکتر حمزوی - دکتر مشیر فاطمی - فریداراکلی - کی نژاد - حشمتی - سعیدی - یارافشار - سالار بهزادی - شفیع - معین زاده - اریه

مهندس اردبیلی - قوامی - پور سرتیب - اسفندیاری - بیات ماکو - دیر آمدگان و زود رفتگان با اجازه - آقایان : فضل - رضائی - دکتر پیرنیا - صدر زاده - خزیمه علم - جلیلووند - محمودی - سهرابیان - نقابت - امیر تیمور کلالی - پیراسته - رئیس - نظری نسبت بصورت مجلس نیست ؟ (اظهاری نشد) صورت مجلس جلسه قبل تصویب شد

۲- بیانات قبل از دستور

آقایان: حائری زاده خلعت بری و دکتر شاهکار

رئیس - نطق های قبل از دستور شروع میشود آقای حائری زاده.

حائری زاده. مردم از این باغ بری میرسد - تازه تر از تازه تری میرسد. جناب نخست وزیر آن موقعی که من سؤالی کرده بودم و برای جلسه خصوصی مذاکره شد و ظفر مرقدندار اینکه جلسه خصوصی تشکیل شود و مطالبی که به نفع مملکت است آنجا گفته بشود تشریف آوردند اینجا یک خطابه ای که انشاء کرده بودند بدست ایشان داده بودند قرائت فرمودند کلیاتی بود که در کلیات کسی تردیدی ندارد اشکالی ندارد باید همه قوی بشوند تا در مقابل دشمن بتوانند مقاومت بکنند (صحیح است) فرمایشات ملوکانه هم در موقع افتتاح مجلس سنا تقریباً همین مضامین بود ولی باید دید بیطرفی موجب حمله دول زورمند بود یا ضعف این را باید تشخیص داد (دولت آبادی - بی طرفی) لهستان بیطرف نبود ما دیدیم مرد های آنها را زنه ای آنها را بچه های آنها را در توی تهران خودمان که چه بروزگار آنها آوردند امروز هم چه بروزگارشان میاورند پس باید بفکر رفع ضعف بود باید رجال سر کار عاقل باشند که مملکت را نگذارند در یک گردابی فرو برود والا بیطرفی و باطرفی هیچ اثری در کارها ندارد مادر اطراف این موضوع باید یک قدری بیشتر دقت کنیم من میل نداشتم در مسأله که جنبه سیاست خارجی را بیدامی کند در مجلس علنی صحبت بکنم (چند نفر از نمایندگان - صحیح است) میل داشتم در جلسه خصوصی یا محرمانه صحبت کنم ولی حالا سه چهار هفته است من منتظرم و دولت ظفر میرود و حاضر نیست برای این صحبت ها به جلسه خصوصی بیاید (دکتر بیات) جلسه خصوصی بهتر است (دکتر شاهکار - آقا مطلب محرمانه ای نیست) (رضائی - مطلبی که مربوط بر مردم است جایش در مجلس علنی است) چند ماه است بلکه بیش از یکسال است در

اطراف این موضوعات بحث میشود بیش از اینکه جناب آقای وزیر خارجه ما بخارج تشریف ببرند در کمیسیون از ایشان یکی دوفته ما پرسیدیم که یک چیزهایی به گوش ما میخورد در روزنامه های خارجی چیز هایی نوشته میشود موضوع چیست ؟ ایشان با ظفره و تملل گذراندند مثل اینکه همه دنیا مرند ملت ایران خودش نا محرم است ما باید مسائل را از روزنامه های خارجی بفهمیم که از چه قرار است دکتر که میخواهد مرض را تشخیص بدهد باید مطالعه بکند هر چه مرض بزرگتر و مهمتر باشد بیشتر باید رویش مشورت بشود مطالعه بشود تا یک تصمیمی بگیرند یک تبی که عارض میشود ببینند یک تب سرما خوردگی است مثل اینکه بریروزی اینجاست تب داشتم حرارت بدنم ۳۸ و نیم بود و ما یوس بودم از اینکه امروز بتوانم اینجا بیایم و مطالبی بمرض آقایان برسانم ولی خوشبختانه تب سرما خوردگی بود و با دوتا قرص رفع شد یک تبی تب سل است مرض شدید است باید دارا تجزیه ها رویش مطالعه کنند باید با اعلامی بزرگ اینجاست مشورت بشود تا بتوانند روی آن تصمیم بگیرند نظری بدهند

دول بزرگ دنیا نظری که با ما دول شرقی دارند اینست که آلت اجرای مقاصد خودشان دول شرق را قرار میدهند حال ملات لهستان نیست و نابود میشود ولی دوروز قشون اجنبی در آنجا معطل میشود فرجی است برای انگلستان برای او یک نعمتی است یک ملت نابود بشود ولی او دوروز دیر تر کار را معطل بکند برای او نعمتی است مشورت کردن با این دول قوی بفتح ما ملل شرقی وضعیف نیست ما باید همدردهای خودمان را پیدا کنیم ما باید با همدردهای خودمان بنشینیم ببینیم چه میگویند ملت ایران ملتی است

که تجارب زیاد دارد نمیخواهد به قبل از اسلام برویم همین اواخر ۱۵۰ سال دوست سال اخیر خودمان تاریخ را ورق بزنید این انگلستان همیشه تفتین و فساد کرده بین روسها و ایران تا اعضاء ریسه مملکت را قطع کرده قفقاز به گرجستان ارمستان، ترکستان، ترکمنستان اینها تمام تکه تکه روی تفتین انگلستان قطع شده تاریخ را ورق بزنید روس را برای ایران یک لولویی دزست کرده که همیشه ما را میترسانند و خودشان قرارداد با ایران و روسیه است و نیست ایران را در اختیار آنها میکنند و معتقد نموندند نفت ایران را برده اند منتھی حوادث روزگار آن قراردادها را لغو کرد در نفت که ما غرق شدیم و بفرمایش آقای دکتر امینی خیلی خوب شدیم ولی بعقیده من ناپود شدیم عملش گذشت در جاهای دیگر هم ما را آلت اجرای مقاصد خارج خودشان قرار میدهند و منافع خودشان را در نظر میگیرند آنها فکر اینکه مصلحت ما چیست نیستند ما باید خودمان بشینیم مصالح خودمان را فکر کنیم ببینیم چه باید بکنیم ممالک متحده ای که امروز آمریکا را تشکیل میدهد مثل ممالک شرق خودمان هر تیکه اش تحت نفوذ یکی از دول اروپائی بود یک قیامی شد یک منافع مشترکی آنها پیدا کردند که خودشان را از شراد و پانی نجات دادند تاریخ آنها را که ورق بزنیم می بینیم این منافع مشترک موجب جنب و جوش در آنها شد و عملی که انگلیس ها با آنها کردند موجب شد که این ممالک متحده پیدا شد این ممالک متحده هر کدام در داخله خودشان استقلال دارند چه و نه دولت است کمتر است بیشتر است اینها قوانین دارند اصولی دارند در یک ناحیه طلاق ممنوع است دو کیلومتر آنطرف تر طلاق جایز است در آنجا هر ناحیه ای برای خودش یک قوانینی دارد دخالتی در کارهمدیگر ندارند ولی در منافع اقتصادی و تجارنی و خارجی خودشان متحد هستند آنها تشخیص داده اند که باید آمریکائی برای خودش باشد نباید آلت دست اروپائی باشد اروپائی میخواهد فرانسه باشد میخواهد انگلیس باشد هر کس که میخواهد باشد منافع مشترک سیاست خارجی موجب شد که این دول متحده پیدا شدند و نرفتند مشورت بکنند با اروپائی ها که ما چه بکنیم خودشان دیدند دشمن اینها گریک اینها اروپائی ها هستند که هر روز میانند توی گله اینها اینها گفتند ما باید فکری برای خودمان بکنیم و حصاری دور خودمان بکشیم و اگر آنها را بکشیم خداوند هم آنها را نانیب کرد کمک کرد که حالا یکی از دول بزرگ روی زمین شده است عقیده من این است که اگر آنها هم بحث کرده ایم که ما در یک منطقه ای واقع شده ایم که وسط سیصد میلیون نفوس هم عقیده هم فکر هستیم از وسط چین گرفته تا وسط آفریقا اینجا مسلمان متصل

یکدیگر هستند هیچ جا سلطان فاصله نیست گاهی لکه های سیاهی تویشان پیدا میشود چیز مهمی نیست این سیصد میلیون نفوس این فکری است که زمان مرحوم سید جمال هم داشته است منتھی آن روز یک شکل دیگری امپراطوری عثمانی بوده است و روی یک رویه دیگری فکر میکردند (دکتر بینا - چهارتا یهودی دارد پدرشان را در میآورد) چهارتا یهودی سرگردان قادر نیست در مقابل ۳۰۰ میلیون مسلمان بایستد این یهودی نیست اشتباه نکنید این دول غربی است که دارد اسلحه میدهد اسلحه ای است که اروپائی و انگلستان با آنها میدهد و مسلمان را ذلیل میکند این فرمایشات را نکنید . عقیده من این بود ملل اسلامی یک منافع مشترک دارند یعنی دشمن مشترک دارند از الجزایر ، تونس و مراکش گرفته تا مصر و حجاز و افغانستان و برود آن سمت تا دول استعماری هستند ما از دست اینها همان در عذاب هستیم از روزی که جنگ صلیبی شروع شد اینها آمده اند موضع گرفته اند و از تجاربت و علاقمندی بد یانت ملل اسلامی سوء استفاده کرده اند و ما را با این روزسیاه انداخته اند اگر این ملل هر کدام استقلال داخلیشان برای خودشان محفوظ مثل اینکه ۴۹ دولت امریکائی هست یک سیاست مشترک خارجی و سیاست مشترک اقتصادی را در نظر بگیریم ما هم یک همچو اتحادیه ای درست کنیم آنوقت ما هر کدام در داخله خودمان در خانه خودمان هستیم در خارج هم در مقابل زور گواهدار مقابل طمعها مقاومت میکنیم ماها که اختلافی نداریم اختلاف را آنها میآورند و ایجاد میکنند آنها میآیند برای ما و عراقیها سر شط العرب بازی در میآورند در کبسیونی که تشکیل میشود نمایندگان آنها میآیند ساحل را بایران میدهند رودخانه را بر اعراق میدهند در صورتیکه در همه جای دنیا وقتی یک رودخانه سرحد باشد وسط رودخانه حد مرز است و اگر کوه باشد قفل جبال حد مرز است این کمیسیون رفع اختلافی که انگلیسها درش بودند آمده اند ساحل شط العرب را برای ایران مرز قرار داده اند که دست توی آب نمیتوانیم بزنیم آبش برای ایرانها نیست اینها برای فساد این بازیها را برای ماها در آورده اند راجع بافغانستان هم همین جور گرفتاریم راجع بجای دیگر هم همین بازی است ما خودمان باهم اختلافی نداریم ما تمام کشمکشمان مال فساد است که دول زورمند جهان اعم از کمونیست و سرمایه دار علیه ایرانی و ملل اسلامی میکنند ما باید فکری برای این درد بی درمان بکنیم اگر چنانچه دولت ایران که وسط این ملل اسلامی واقع شده قدم بر میداشت و جلو میرفت برای اینکار بعقیده من مقصود هم میرسید و دول زورمندان مخالف اینکار ما نبودند چه؟ ملل اسلامی اگر وحدتی پیدا کنند دول

سرمایه دار مطمئن هستند دیانت با اصل کمونیست سازش ندارد و مثل دوخط مخالف یکدیگر هستند پس آن دول زورمند استعمارچی وقتی ببینند که این دول اسلامی با سیصد میلیون نفوس دست اتحاد بهمیدگر دادند اینها مطمئن میشوند که اینها متمایل بکمونیست نخواهند شد دیانت خودش یک مانع و رادعی است برای اینکار اما کمونیست ها، من آنچه در مملکت خودمان می بینم یک ملتی که شش میلیون نظامی در اختیار دارد یا می تواند در اختیار داشته باشد از چهار تا ما ضعیف ها وحشی ندارد وحشت از این ای که میشود ستون پنجمی که هست هر خبری که هست از ما ضعیف های گنجشک روزی کسی نمیترسد وحشت این است که ما پایگاه دشمن های آنها باشیم اگر این سیصد میلیون نفوس باهم متحد بشوند و روابط خارجی شان را حدو گمراک و مرز شان را با دول استمارچی و دول کمونیست و دول سرمایه دار معلوم کنند بعقیده من موضوعی است که آنها زیاد سعی در تخریب ندارند . بنده یکی دو سال پیش یک مسافرت کوچکی بخارج کردم و وضعیت مسلمان را در این قسمت یاد اروپا و وضعیتی که مهاجرین مسلمان با مسافرن یا محصلین داشتند دیدم یک عقیده ای برای من پیش آمد کرد وقتی برگشتم حضور اعلیحضرت هم عرض کردم ایشان هم در این موضوع نظر مخالفی نداشتند بلکه نظر موافق هم داشتند.

رئیس - آقای حائری زاده یک ربع وقت شما تمام شد .

حائری زاده - بنده یک ساعت وقت می خواهم که صحبت بکنم .

رئیس - امروز کارهای دیگر هم داریم یک قدری کمتر بفرمایید .

حائری زاده - خوب نیم ساعت بفرمایید من در مجلس هستم نخواهم رفت تا حرفهایم را بزنم .

رئیس - آقایانیکه بانیم ساعت ادامه صحبت آقای حائری زاده موافقت قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد بفرمایید .

دکتر جزایری - جناب آقای حائری زاده بفرمایید روس ها اگر با ما کاری ندارند این غایب بیشتر بیرون چه بود

رئیس - آقای د کتر جزایری بگذارید حرفشان را بزنند آقای حائری زاده بفرمایید ادامه بدهید .

حائری زاده - قبلا از آقایان متشکریم که اجازه دادند صحبت بکنم من وقتی آمدم تهران برای اولین دفعه که حضور اعلیحضرت شرفیاب شدم موقعی بود که بمن وقت داده بودند ولی

یکساعت طول کشید تا شرفیاب شدم موقع شرفیابی فرمودند که نخست وزیر آمده بود اینجا و یک مسائل مهمی داشت از این حیث تو معطل شدی من دیدم که آقای نخست وزیر و اعضای کمیسیون امنیت از حضور ایشان بیرون میآمدند یک چیزی احساس کردم و نمی خواهم احساس خودم را عرض کنم در خدمت اعلیحضرت مذاکره راجع بشخصیت های ایران شد من نسبت بآیت الله کاشانی چون احساس کردم که مطالب خلاف واقعی حضور اعلیحضرت عرض شده و من مصلحت نمیدانستم این مطالب خلاف واقع در ذهن ایشان بماند مطالبی عرض کردم من جمله عرض کردم که شخصیت آقای کاشانی در این کشمکش و کیرودار نفت و ملی شدن آن یک شخصیت جهانی شده است و ما نباید بگذاریم این شخصیت از بین برود باید استفاده مملکتی از او بکنیم آقای کاشانی طرفدار فکر اتحاد اسلامی است و این فکر در سایر ممالک اسلامی هم هست و حتی شنیدم بعضی ممالک هم از ایشان دعوت کردند که تشریف ببرند اگر بشود یک هیئتی که اسنه مختلف را خوب بدانند از انگلیسی، عربی، فارسی، هندی، ترکی، فرانسه، روسی و زبانهای مختلف را بدانند اینها تحت سرپرستی آقای کاشانی حرکت کنند در ممالک مختلف از آنجاها تیکه دعوتشان میکنند تشریف ببرند و منادی وحدت اسلامی باشند زمینه حاضر بشود که بعدها بشود روی این فکر یک قدم بلند سیاسی برداشته بشود این عرض من را توجه فرمودند و پسندیدند ولی من عرض کردم حالا موقعش نیست برای این که آقای کاشانی یک اختلاف سلیقه ای با سیهید زاهدی دارد اگر حالا این پیشنهاد بایشان بشود خیال میکنند که نظراین است که ایشان در تهران نمانند و صحبتش در این موقع مصلحت نیست هر موقع که مقتضی شد اعلیحضرت اقدام بفرمایند که مقدمه اینکار فراهم شود و قدم بزرگی برای اینکار برداشته بشود و ایش نهم تصدیق کردند عرض بنده را . این فکر از قدیم هم بوده اگر چنانچه قدمی برداشته بشود من مأیوس نیستم که نتیجه برسد و برای ملت ایران خوب است موقعی که من مریض بودم بیلاق بودم و اعلیحضرت پادشاه عربستان سعودی آمده بود بایران در روز نامه تهران مضمون بود خیال میکنم یک اخبار یشت پرده و مذاکرات معرمانه را که توی روزنامه نباید بنویسند نوشته بودند که از طرف اعلیحضرت پادشاه سعودی راجع به اتحاد اسلامی مذاکراتی شده است من خیلی سرور شدم که این فکری که ما داریم از آنجا سرچشمه میگردد که همه ممالک اسلامی باهم همدست بشوند و این سیصد میلیون نفوس که هر کدامشان کتک خورده

بگذرتهای هستند بگذرتهای رافرانوسی پدرشان را در میآورد بگذرتهای رانگلیسها روسها پدرشان را در میآورد هر دسته ای را یک قدری پدرش را در میآورد وحدت اینها را فراهم کنیم وقتی که آمدم تهران و مجلس افتتاح شد حس کردم که آن مذاکرات بی اثر شده یک مذاکره دیگری پیش آمده که دولت ایران میورد با دوسه دولت مجاور و انگلستان بگذرتهای بشوند من هر چه فکر کردم عقلم نرسید که فایده اینکار چیست ما اگر بخواهیم با دول صدمه دیده رنج دیده ستندیده جمع بشویم و جناب انگلیس کله اش پیدا میشود فایده اش چیست او چکار دارد اگر بخواهیم برویم بایکدسته قدر بسازیم که از یکدسته دیگر مصون باشیم این ضعیفها و بیچارهها که بیمل خودشان نیستند اینها فایده شان چیست؟ من هر چه فکر کردم عقلم بجائی نرسید این بود که سؤالی کردم و میل داشتم این موضوع در یک جلسه معرمانه ای رویش خیلی بحث بشود و علل و جهات آن روشن بشود که این فکر مال کیست؟ اگر خارجها این فکر را داده اند این فکر مسموم است اگر خودمان این فکر را کردیم بی مطالعه است این است که من هر چه فکر کردم زاهای بنظر من رسید غیر از اینکه بیایم در مجلس متکف بشوم مجاور بشوم که نوبت نطق بن برسد در اطراف این موضوع بحث بشود و روشن بشود و خوش بختانه که روزنامه ها ننویسند در رادیو بگویند و این نفع داشت برای من برای اینکه ممکن است من حرفهای بی ربطی هم گفته باشم و مردم چون در ددل دارند هر کس خیالی کند که من در ددل آنها را گفته ام مردم ایران خیلی باهوشند کنجکاوند هر چه بیشتر آن ها را در مضیقه بگذارند مخبر روزنامه را بگیرند کتکش بزنند جلبش بکنند مردم را در فشار بگذارند بیشتر احساساتشان تحریک میشود توجه به مسائل میکنند حالا نطق من را بگویند بگویند برای من فرقی نمی کند من باید وظیفه خودم را انجام بدهم . دول شرقی را این دول غربی اعم از روس انگلیس آمریکا آلت اجرای مقاصد خود میدانند باهر کدام مشورت کنید اول منافع خود را در نظر گرفته بعد بما جواب می دهند کاری بمنافع ما ندارند در سه روز ملت لهستان نابود بشود بجهنم این اصلا مسلک اقویا و زورمندان است ما خودمان باید از تجارب گذشته فکری برای آینده بنمائیم و آلت دست دیگران نشویم حالا آنچه در روزنامه ها من می بینم مذاکره است که بگذرتهای که تر کها باشند و عراقی

ها و پاکستانی ها و جناب انگلیس هم در آنها چنگالش را بند کرده میرویم متحد بشویم (دکتر بینا - ولی مسلمان هستند) انگلیسها مسلمان هستند؟ انگلیسها بروند کنار من حاضر) (دکتر بینا - اسمی از انگلستان نیست) (ابتدا آبدآ هیچ چیزی نیست مثل اینکه جناب امینی فرمودند کیبانی اصلا مرده وجود ندارد دوستی ما با تر کها و برداران عراقی و پاکستانی امروز دیروز نبوده سوابق تاریخی دارد ما آنها را خوب می شناسیم در عمر کوتاه سیاسی من چندین فقره قرارداد با تر کها منعقد شده قرار داد دوستی سرحدی و نظامی وغیره این ۱۶ فقره اش است که دیروز من بقوانین خودمان مراجعه کردم دیدم با تر کها قرارداد داریم که در مجلس هفتم و هشتم و نهم و یازدهم قرار دادهائی هست و آخر آنها آنچه من دیدم قرارداد سعدآباد بود ولی در قرارداد دادیه وضع جنگی هم هست که اگر قوای مسلحی علیه آنها وارد شد تکلیف چیست؟ و اگر در مملکت آنها قوای علیه ما شد تکلیف چیست تمام اینها در آنجا تشریح شده اگر آقایان فرصت داشته باشند ممکن است همین قرار دادها را بروند ببینند که ما با آنها چه حسابهای داشتیم و داریم آنها برادران ما هستند دوست ما هستند ما حسابها با آنها داشتیم حالا هم داریم همدیگر را از هزار سال با اینطرف خوب می شناسیم کراراً بهم رسیده ایم احوال برسی کرده ایم دوستی باهم داشته ایم همه چیز داشته ایم این است که در اطراف این موضوع من میخواهم صحبتی بکنم (دکتر بینا تر کها فقط چهار صد سال تاریخ دارند) آنچه من در ترکها هستند بالارح حساب داشته اند (دکتر بینا - اگر قسطنطنیه را هم حساب بفرمایید) بله هفتصد سال است که آل عثمان آمده برای ترویج دین یا مملکت گیری یا هر چیزی بوده اینها با ما سابقه دارند یک قرارداد می مادریم اسمش عهدنامه عدم تعرض است که دره ۱۲۳۶ سفند ماه ۱۳۱۶ از مجلس ایران گذشته است که اسمش را بیمان سعدآباد گذاشته اند که افغانستان است و عراق و ترکیه و ایران این قرار داد ده ماده است این عهدنامه من این را برداشتم مطالعه کردم یک چیزی را هم که توی روزنامه ها راجع بقرار ترک و عراق که ما هم باید برویم آنجا بود مطالعه کردم ببینم چه میگویند آقایان این یکی دارای ۸ ماده است آنجا ده ماده بود مقایسه کردم من حالا نداریم و چه چیز امروز می خواهند بدهند که آن روز نبود این قرارداد ده ماده اش وزن شهر بنظر من آمد وقتی دول خارجی شبانه مثل دزد قشون ریختند در تروی مملکت ما

آنوقت اثرات آن قرارداد را دیدیم که چقدر فایده داشت برای ما ، در اطراف آن قضایا گذشته مکنست در جلسه خصوصی بتوانیم خیلی بحث کنیم ولی حالا مصلحت نمیدانم در اطراف آن زیاد بحث بکنم .

اما آقایان عراقیها که برادران و خویشها و دوستان ما هستند بعد از اینکه از دست انگلیسها صورتاً استخلاص پیدا کردند چند فقره قرارداد با مادرانند یکی همین قرار داد سعدآباد است مخالف صریح همین قرارداد هم عمل شده ولی ما از هر اقیها کله ای نداریم برای اینکه ما میدانیم که بیچاره ها ضعیف بودند و نتوانستند جلوی قشون اجنبی را بگیرند که مملکت آنها را پایگاه قرار ندهد و ما حمله نکنیم ما چون تشخیص میدهم که آنها قادر بانکار نبودند و تقصیر نداشتند گنه هم از ایشان نداریم آنها برادر ما هستند هر جا که بما برسند کمک خواهیم کرد که ما اینکه در قضیه نفت کتکش و خسارتش و بدبختیش و صدمه اش همه چیزش را تحمل کردیم منافعتش عاید آنها شد ما خیلی راضی هستیم باز هم سعی میکنیم که بیشتر آن برادرهای ما آباد باشند خانه آنها آباد باشند خانه ماست خانه ما هم آباد باشد خانه آنها است من فرقی بین خودمان و آنها نمیگذارم

برادران پاکستانی ما پس از اینکه از هندوستان جدا شدند بدبختانه هنوز موفق نشده اند که قانون اساسی خودشان را تنظیم کنند ما حکومت پاکستان را یک حکومت موقت می شناسیم امیدواریم که خداوند موفقشان بدارد که در آتیه یک حکومت قوی و یک حکومت مسلمان زورمندی در دنیا بشوند این سه مسایله ای که ما داریم که با آنها ما کرده مقدر برداری و دوستی ، نمیدانم اسمش را چه میکناریم من با این حرفها هیچ مخالف نیستم در صورتی که این درب باز باشد برای سایر ملل اسلامی نه آن دول نصرانی (عمیدی نوری - آن ماده هست) میدانم آنچه هم میرسیم در باز باشد برای ورود سایر ملل اسلامی برای این دسته نه دولی که کرک هستند و ماها از چنگال آنها میخواهیم فرار کنیم ما با آنها نمیتوانیم همکاری بکنیم ما باید خودمان فکری برای خودمان بکنیم همیشه ما نباید ذلیل باشیم ما باید یک روزی خودمان برای خودمان آقا باشیم هیچوقت من نمیتوانم این خواب بد را ببینم که دیگران بر ما آقا باشند و ما از آنها تبعیت کنیم . یک روزی ملت ایران صناع نبوده لشکر کشی های بزرگی میکرد و از همین منابع سطح الارضی زراعتش و جنگش اقامت و احشامش زندگی خود را اداره می کرده امروز که

کنیم که برای خودمان بعد ما یک شخصیتی در دنیا داشته باشیم ما ملل کوچک کوچک ده ، بیست میلیونی ، هفت، هشت میلیونی هر چه قوی باشیم باز در مقابل زورمندان له ولورده می شویم و از بین میرویم ما باید فکری کنیم که این سیصد میلیون نفوس مسلمان را بهمیدگر بچسبانیم ، سنجاق بکنیم و وحدتشان را تکمیل کنیم و آنها صفشان جدا باشد ما میخواهیم با آنها همکاری کنیم بعضی از آقایان میفرمایند که بی طرفی بدبختی بار آورده من اول عرض کردم مگر لهستان بیچاره بی طرف بود؟ من خودم در خیابانها زن و بچه های آنها را میدیدم که دست قشون متفقین چه روزگاری داشتند من راضی نی شوم که بمنوان اینکه ملتی وارد صفی بشود که در آتیه بهمین روزگار مبتلا بشود من راضی نیستم ایران هم راضی نیست (دکتر شاهکار - آقای حائری - زاده لهستان خیلی بی طرف نبود دعوا ها سردالان دانستیک بود) من هم می گویم که بی طرف نبود (عبدالصاحب صفائی - دولتی جنگ شد و نابودش کردند آلمانها تار و و مالش کردند این تأیید عرض من را میکند (دکتر شاهکار - در جنگ دوم شکست خورد) موقع جنگ دیدیم روزگار آنها و بعد از جنگ هم روزگار آنها را دیدیم پس بیطرفی و باطرفی در دولت را دوام بکنند (صحیح است) اگر یک ملتی دارای قدرت باشد چه منفرد باشد چه باطرف جلومی رود مانست با این حرفی نداریم (عمیدی نوری ماهمی گوینم باید قوی باشد)

رئیس - آقایان بین الاقنین صحبت نکنید

حائری زاده - یک عبارتی هست می گوید مردیت بیازمای وانگه زن کن من وقتی ناکامی کنیم در خود طهران محله یا این محله بالا را مانواستند هم یک شکل بکنیم که اینجا خیلی از هم رم نکنند یکی از آقایانی که خیابان شاهرضا خیابان بالا نشسته اند این آقایان اگر ما بیاید در آن زافه های پائین شهر این ممکن است تب بکنند این اوضاع را که ببینند اگر این بیچاره هائی که در آنجا زندگی می کنند بیاورید اینجا آنها را بیرون میکنند میگویند ماشی هم بیاورید که اینجا کیف کرده ضد عفونی کنید تا این اندازه صادر امور حکومت های ما حسن اداره نداشته اند که ملتی که خیلی غنی است و وضع زندگی آنها را درست کنند ملت ایران از من غنی روی زمین است آن موقعیکه نفت نداشته آن موقعی که این صنایع نبوده لشکر کشی های بزرگی میکرد و از همین منابع سطح الارضی زراعتش و جنگش اقامت و احشامش زندگی خود را اداره می کرده امروز که

صنایع نفت تحت الارضی بسیار داریم که بدست خودمان تخریب میکنیم و بدست دشمنهای خودمان میدیم این بی لیاقتی مسادرمورمارا با این روزسیاه نشانده . در جنگ بین المللی اول که من در کتاب سرخو سیاه انگلیسها وارد شده بودم یک روزی از حضرت عبدالعظیم می آمدم با آن ترن علیه السلام یک شخصی پهلوی من بود صحبت عثمانی آن روز بود هنوز دولت ترک پیدا نشده بود عثمانی که امیر اتوری هشایب مقام خلافت بود صحبت آن بود من میگفتم که خوب اینها یک تکلیفی دارند در دنیا یک زنده گی دارند درد دنیا حالا رفته اند با آلمانها سازش کرده اند اگر فاجع شدند یک نیروی عظیمی دارند ما ها خوار و بدبخت هستیم و شوشن اجنبی توی مملکت ما آمده است و تکلیف ما معلوم نیست یک حرفی او بن زده گفت ما خیلی از آنها خوشبخت تریم گفتم چطور ممکن است ؟ مگر از این حالت بدتر هم میشود گفت یک کسی هیچ نداشت بخوردناله می کرد یکی رسید بهش گفت چرا گرمه میکنی گفت توا من خوشبخت تری بالاتر از سیاهی کردنگی نیست من هیچی ندارم بخورم گفتم من هیچ ندارم بخورم و در منزل هم ماندم دارم خیال میکنید وارد صدف جنگی شدن خرجی ندارد این نفت شارا که ما مالش نقشه خوب کشیده اند چندین سال هم عایداتش را بکنایه ایهای انگلیس و غیره داده اند که راههای سوق الجیشی بسازند برای آنها که یک شاهیش بدرد مانخورند اینکه تکلیفش معلوم است این شندرغاز مال بانی هم که دارند که بودجه پرسنلی ما را جناب آقای دکتر امنیت فرمودند کفاف نمیدهد و هر روز رفتند از همسایه ها پول گرفتند و خرج کردند (دکتر - بینا مال فروزان بود) آقای فروزان گفت درست میکنم و نتوانست (میرا شرافتی - چرا با انونی گذراند که یک شاهی مالیات وصول نمیشود) این است که با این اوضاع مالی مملکت حالا مبهمان هم دعوت میکنیم مهمانی هم میخواهم بدهم خیلی جای تعجب است اگر آقایان بمن مهلت بدهند که من این دو تا قرار داد هارا بخوانم قرارداد سعد آباد یکی هم آن چیزی که بین آنها منعقد شده و توی روزنامه ها منتشر شده (صاری - همه خوانند ایم نتیجه اش را بفرمائید) من میگویم که یک مسئله عمومی که سبب مایه یون گرفتار هستند دولت صلاحیت ندارد که سرش را بکنند زیر بال خودش نه با مجلس مشورت کند نه با ملت مشورت کند و مدیران روزنامه ها هم نتوانند در اطراف بی طرفی معائن و مشارب طرفی مقاله بنویسند خیال میکنند با افکار عمومی مصنوعی مملکت را میشود بیک کردایی انداخت این صحیح نیست باید یک آزادی بر مردم بدهند عقاید مخالف و موافق اظهار شود نه این که هر کس عقیده اش یک قدری تأیید نظر آنها نیست برود بگردد بگویند و جبهش کنند این صحیح نیست من میگویم

باید اول آزادی بر مردم داد مردم را از این فشار و بگیری و بیند و قلدری نجات داد قلدری عجیب و غریبی هم هست قلدری یوز هم من در دنیا مثل ایران ندیدم وقتی که دزدها پشت دروازه می آیند غارت میکنند دولت قدرت ندارد اورا بگیرد ولی توی شهر یک بیچاره ای که مقاله ای نوشته او را قدرت دارد بگیرند و حبس کنند یک همچو چیزی در هیچ کجای دنیا سابقه ندارد که مملکت گرفتار این وضع شده (عبدالرحمن - فراموزی - در ایران سابقه دارد) بله در ایران حق باشماست این مملکت بود و قلموها است یا بقول رفیق محترم ما جمال امامی حزب باد همیشه حکومت داشته هر طرف باد رانده بهمان طرف رفته (عبدالرحمن - فراموزی - حزب سوزن هم هست ، هر وقت سوزن زنده بادش در رفته) من آن قرارداد سعد آباد را مقدمه اش را کارنامه ام ماده است چیز همی نیست .

ماده ۱- دول متعاهد متعهد میشوند که سیاست عدم مداخله مطلق در امور داخلی یکدیگر را تعقیب نمایند .

ماده ۲- دول متعاهد معظله صریحاً متقبل میشوند که مصونیت حدود مشترک یکدیگر را محترم بشمارند .

ماده ۳- دول متعاهد معظله موافقت مینمایند که در کلیه اختلافات بین المللی که با منافع مشترک آنها مربوط باشد با یکدیگر مشورت نمایند .

ماده ۴- هر یک از دول متعاهد در مقابل یکدیگر متقبل میشوند که در هیچ مورد خواه بتهائی و خواه بمعیت یک یا چند دولت دیگر هیچگونه عملیات متجاوزانه بر علیه یکدیگر مبادرت ننمایند (یاگاه هم در مملکتشان بمملکت دیگر ندهند) عملیات ذیل متجاوزانه محسوب میشود .

۱- اعلان جنگ

۲- تهاجم بوسیله قوای مسلح یک مملکت حتی بدون اعلان جنگ بنگاه مملکت دیگر .

۳- حمله بوسیله قوای بری و بحری یا هوائی حتی بدون اعلان جنگ بخاک یا بسفاین و یا بهوایماهای مملکت دیگر .

۴- کمک یا همراهی مستقیم و غیر مستقیم بمتجاوز عملیات ذیل متجاوزانه محسوب نخواهد شد .

۱- اجرای حق دفاع مشروع یعنی مقاومت در مقابل یک اقدام متجاوزانه بطوری که فوقاً تعریف شده .

۲- اقدام و اجرای ماده ۱۶ میناق جامعه ملل .

۳- اقدام در اثر تصویب متخذ بوسیله مجمع عمومی یا شورای ملل یا برای اجرای بند هفت ماده ۱۵ میناق جامعه ملل مشروط بر اینکه در مورد اخیر این اقدام برضد دولتی بعمل بیاید که بدو ابادرت متجاوز نموده باشد .

۴- مساعدت بدولتی که مورد حمله تهاجم یا اعلان جنگ یکی از دول متعاهد بر خلاف مقررات عهدنامه تحریم جنگ مورخه ۲۷ اوت ۱۹۲۸ پاریس واقع شده باشد .

ماده ۵- هر گاه یکی از دول متعاهد معتد شود که ماده چهارم این عهدنامه نقض و یا در شرف نقض میباشد بلافاصله موضوع در پیشگاه شورای جامعه ملل مطرح خواهد ساخت مقررات مذکور در فوق اطاعتی بحق دولت مزبور دائر بانفاذ هر گونه رویه ای که در این موقع لازم بداند قرار نخواهد ساخت .

ماده ۶- هر گاه یکی از دول متعاهد بر علیه دولت ثالثی مبادرت بتجاوز نماید طرف دیگر میتواند بدون اطلاع قبلی این عهدنامه را نسبت بمتجاوز نقض بنماید .

ماده ۷- هر یک از دول متعاهد متقبل میشوند که در حدود سرحدات خود از تشکیل و با عملیات دستجات مسلح از ایجاد هر گونه هیئت و یا تشکیلات دیگری برای تخریب مؤسسات موجوده و یا برای اختلال نظم و امنیت هر قسمتی از خاک متعاهد دیگر (سرحدی یا غیر سرحدی) و یا برای واژگون ساختن طرز حکومت طرف دیگر جلو گیری نمایند .

ماده ۸- نظر بر اینکه دول متعاهد میناق عمومی تحریم جنگ مورخه ۲۷ اوت ۱۹۲۸ را برسمیت شناخته اند و بموجب میناق مزبور تسویه یا حل هر گونه اختلاف یا تنازع (قطع نظر از کیفیت یا منشاء آن) که ممکن است بین آنها بروز نماید باید فقط بوسائل مسالمت آمیز بعمل آید این مقررات را تأیید نموده و اعلام میدارند که بهر طریق مسالمت آمیزی که برای این منظور قلابین دول متعاهد موجود و یا در آتی به موجود شود متوسل خواهند شد .

ماده ۹- هر یک از مواد این عهدنامه نمیتواند بهیچوجه تعهداتی را که دول متعاهد بموجب میناق جامعه ملل متقبل شده اند تضعیف نماید .

ماده ده آنهم راجع بزبان عهدنامه و این حرفهاست .

رئیس - آقای حائری زاده رقتان تمام شد . (بعضی از نمایندگان - وقت میدهیم)

حائری زاده - من این یکی را بخوانم .

رئیس - ۵ دقیقه از وقت آقای بیارسته من بشما میتوانم بدهم .

عبدالرحمن فراموزی - این مسئله کوچکی نیست بگذارید حرف بزنند ما رأی میدهیم .

رئیس - اگر بیشتر وقت میخواهید رأی بگیریم ؟

حائری زاده - من خیلی حرفها

دارم ولی حالا بنه ایستادن را ندارم این را میخوانم مقایسه میکنم باقیش را بعد صحبت میکنم .

دکتر عدل - تا حالا که ما هیچ نفهیمیم .

دکتر بیضا - وقت هم میدهیم که موضوع روشن شود .

حائری زاده - این هم متن بیمانی است که بین عراق و ترکیه منعقد شده است که با کستان هم بان ملحق شده است و انگلستان هم البته ملحق شده است سایر دول هم تقاضا دارند که ملحق شوند حالا باید ببینیم یا اینکه جلوتر آن قرار داد را داشتیم چیست .

ماده اول - طرفین معظمتین متعاهدین برای حفظ امنیت و دفاع از تمامیت ارضی خود بموجب ماده ۵۱ منشور ملل متحد با یکدیگر همکاری مینمایند و میتوانند اقداماتی که مورد تقاضای آنها بمنظور اجرای این همکاری بوسیله قرار دادهای مخصوصی که بین طرفین منعقد گردند اتخاذ نمایند .

ماده دوم - بمنظور عملی نمودن همکاری که در ماده اول بالا ذکر گردیده و اقدامات بتأمین این مقامات صلاحیتدار طرفین معظمتین متعاهدین اتخاذ اقداماتی که باید در موقع عملی نمودن این بیمان مورد اجرا گذارند تعیین و تثبیت مینمایند و اجرای اقدامات مزبوره وقتی بر مرحله عمل میرسد که از طرف دولتین معظمتین متعاهدین تصویب شده باشد .

ماده سوم - طرفین معظمتین متعاهدین متعهد میشوند (عبدالرحمن فراموزی - معظمتین باید موضوعش هم طرفتین باشد نمیشود یکی مذكر یکی مؤنث) بنده انشاء نکردم این موضوع را که از دخالت در امور داخلی یکدیگر بهر نوعی که باشد بین را بصورت مسالمت آمیز طبق منشور ملل متحد حل و فصل خواهند نمود .

صریحتر از این هم داریم .

ماده چهارم - طرفین معظمتین متعاهدین تأکید مینمایند که در مقررات این بیمان امری که با تعهدات بین المللی که بین هر یک از طرفین با دولت و یا بدول ثالثی دارند منافات ندارد و نیز چیزی که مغفل آن تعهدات بین المللی و یا تفسیر شود که مغفل بان است نمیتوان باشد طرفین معظمتین متعهد میشوند که در هر گونه تعهد بین المللی که با این بیمان مغایرت داشته باشد وارد نشوند .

ماده پنجم - این بیمان برای پیوستن هر یک از دول اتحادیه عرب و دول دیگری که صلح و امنیت این منطقه علاقمند هستند و طرفین معظمتین متعاهدین آنها را برسمیت کامل می شناسند باز است . این پیوستن از تاریخ تسلیم اسناد ملحق شدن دولت

مربوط بو وزارت امور خارجه عراق معتبر خواهد بود هر یک از دول ملحق شده باین بیمان حق دارد بموجب ماده اول آن قرارداد های مخصوصی با یک یا بیشتر از دول اعضای این بیمان منعقد نماید و مقام صلاحیت دار هر یک از دول ملحق شده حق دارد که بموجب ماده دوم اقدامات را تعیین و تثبیت نماید این اقدامات همینکه از طرف دول مربوطه تصویب گردید مورد اجرا گذارده خواهد شد .

رئیس - آقای حائری زاده از وقتتان یک کسی هم گذشت .

حائری زاده - سه ماده دیگر بیشتر نیست . ماده ۶ - شورای دائمی متشکل از وزراء برای اقدام ضمن دائره هدف های این بیمان موقعی تشکیل میشود که عده اعضای آن کمتر از چهار عضو نباشد .

شورا اقدام بتنظیم آیین نامه داخلی خواهد نمود . ماده ۷ - مدت اعتبار این بیمان پنج سال است و نیز برای مدت های پنج ساله ای تجدید شده محسوب می گردد هر یک از اعضای متعاهد حق دارند از بیمان خارج شوند مشروط به اینکه به اعضای دیگر قبل از ۶ ماه از تاریخ پایان مدتهای مذکور در بالا کتباً ابلاغ نمایند و در اینصورت بیمان نسبت ببقیه اعضا معتبر می ماند . ماده هشتم می گوید تصویب این بیمان هم چنین و چنان است اینچادر ماده ۵ اولش می گوید این بیمان برای پیوستن هر یک از دول اتحادیه عرب و دول دیگری که صلح و امنیت این منطقه علاقمند هستند .

ما که جزو دول عرب نیستیم جزو دول دیگر هستیم دول دیگر شامل فرانسه هم هست شامل دولت اتحاد جماهیر شوروی هم هست شامل دولت امریکا هم هست انگلستان که قبلاً ملحق شده فایده این دروغ گفتن باهم چیست ؟ اینرا من میخواستم بفهمم که این آقایانی که اینهمه يك ملتی را تحت فشار گذاشته که صدا از احدی مغایف اینجریان بیرون نمی آید روزنامه هارا محدود می کنند که نفس نکشند و مطلبی مگر بشفع اینجریان نگویند این از کجا الهام گرفته اگر الهام از مقامات خارجی است ، اگر این دولت دست نشانده اجنبی است دولت ایران نیست (دکتر - رضائی - مگر ما با بند دولت رأی ندادیم؟ این چه فرمایشی است ۱۴) چنانچه مال خودمان است چرا مشورت نمیشود ؟ چرا درست حرف زده نمی شود (دکتر بیضا - میفرمائید اجنبی ، اجنبی حق ندارد در ایران حکومت کند) (عبدالرحمن فراموزی حق ندارد) (خنده - نمایندگان) این که تردیدی ندارد

حائری زاده - یکمشت کاغذهایی هم هست که همه برضد این بیمان بن رسیده هه اش پارتی و وحشت است از

آنها پیدا است که تقدیم مقام ریاست میکنم حالاً بقیه مطالب من انشاء الله برای جلسه بعد میباید

رئیس - آقای خلعتبری

ارسلان خلعتبری - بنده دوسه موضوع را میخواهم بعرض آقایان محترم برسانم . اولاً باینکه هیچ میل نداشتم در مقابل نطقی که در مجلس همیشه آزاد است و باید صحبت کنند ولی یک مرتبه درسنا یکی این حرف رازد و اعتراض کردم و حالاً هم با کمال تأسف عرض میکنم که هیچ وکیل و سناتوری نباید بگویند که دولت ما دست نشانده است (صحیح است) بنده نسبت بان دولت هم گفتم و تأکید کردم نسبت بان دولت ما کسی است که من خودم در کتاب ها رولندینگسلون که از نویسندگان و رجال سیاسی انگلیس است کتابی راجع بشرح زندگانی ارد کرزن نوشته از آقایان تقاضا میکنم این کتاب را بخوانند در آن کتاب در شرح احوال لرد کرزن وزیر خارجه سابق انگلیس مینویسد که قرار داد ۱۹۱۹ انگلیس و ایران را یکی از عوامل مؤثر الغایش تبلیغات و سخنرانیها و فعالیت شخص حسین علاء در امریکاست . این را در آن کتاب خواندم . حالا اگر اختلاف سلیقه ای در بین باشد اختلاف نظر در سیاست باشد هیچوقت نباید دولت ووزرائی که زندگی مستقل دارند و میشود گفت که اینها از تربیت شده ها هستند بهر حال مسائل سیاسی دنیا امروز مورد اختلاف نظر است نه تر کیه دست نشانده است نه ما هستیم نه با کستان را میشود گفت . البته مطالب سیاسی را میشود تذکر داد این رو به صحیح نیست اما مسئله اساسی را که میخواستم بعرض آقایان برسانم ولی فرصت نبود مسأله بحران اخیر است که در امور اقتصادی کشور پیدا شده است . بنده این را میخواستم استدعا کنم توجه بفرمائید که این بحران و بحرانهای نظیر این نه مربوط به این دولت است نه مربوط به هیچ دولت بخصوصی . در اینگونه موارد باید همه کومک کنند برای اینکه این قبیل پیش آمدها رفع شود بحران در دنیا اتفاق می افتد و به طریق عافانه ای باید رفع کرد . (عبدالصاحب صفائی - کار دانی دولتها تأثیر دارد) (درد سال ۱۹۲۹ دولت امریکا دچار شدید ترین بحران های اقتصادی دنیا شد روزولت در ۱۹۳۳ آمد با يك سیاست جدید اقتصادی آن بحران را برطرف کرد من خودم یادم می آید وکیل يك کمپانی آلمانی بودم که به کارخانه های اصفهان جنس فروخته بود و این صاحبان کارخانه نمیتوانستند پولش را بدهند رضا شاه فقید بانک ملی ایران را مجبور کرد پول دادند بتجار و آن ها هم پول کارخانه را دادند و این صنایع را برقرار کردند (میرا شرافتی - آقای

خلعتبری این بحران را آقای فروزان درست کرده اگر مملکت حسابی داشته باشد باید فروزان را اعزام کنند از بنزند) عرض کنم اما حالا که دچار بحران شدیم و از این پیش آمده ها کرده بانکه باید کومک کنند دولت اقدامات عافانه واز روی اساس و احتیاط بکنند متأسفانه عیبی که در دستگاه های دولت ما وجود داشته است تاکنون و هنوز هم وجود دارد و تصمیات عجولانه غیر اساسی و بدون احتیاط است در مسائل اقتصادی و تجاری یکی هم هم آهنگ نبودن دستگاه های مختلفه مملکت است که آقای میر اشرافی نیستند از آقای فروزان تکذیب کردند و ایشان (هم الان وزیر نیستند من باب مثال عرض میکنم امسال هیئت دولت تصمصم گرفت که قیمت غله را زیاد کند و این بنام کشاورزان مملکت فایده میرساند ممکن بود که اینها بنویسند قیمت غله مالکین را زیاد نکنند اما قیمت غله زار عین را زیاد کنند این آقای دکتر امینی هم طرفدار این فکر بود اما آقای فروزان مخالف بود و در هیئت دولت نگذاشت این عمل انجام شود آقا اگر در آمد زار عین زیاد بشود زارع میتواند بادر آمد زیادتر قسمت عده محصولات مملکت را بخرود کمک بکارخانجات خواهد شد تصویب نامه ای برای منع صدور جای صادر شد تمام دنیا سعی میکنند که جنس خودشان را به خارج بفرستند درست موقعی که جای ما بازار خارج پیدا کرده بود يك تصویب نامه غلط جلوسدورش را گرفت والان به آقایان عرض می کنم که قیمت چای محصول داخلی ما نصف سال قبل است و تمام مردم گیلان و کشاورزان و باغداران همه ما یوس و دست روی دست گذاشته اند (دکتر جزایری صحیح است) حالا من خواهش می کنم از آقای نخست وزیر و مخصوصاً از جناب آقای معاون نخست وزیر و وزیر دارائی که این جا نشسته اند توجه بفرمائید که مسائل اقتصاد مملکت را با یک نفر دونه سه نفر چهار تا وزیر نمیشود حل کرد کمک بخواهید از تمام اشخاصی که در این کارها میتوانند کومک کنند مطالعه صحیح بکنید اقدامات عجولانه نکنید و این راهم در نظر داشته باشید که بین مؤسسات دولتی باید هم آهنگی ایجاد شود یک طرف دارائی بکشد یک طرف بانک بکشد این صحیح نیست سایر جاها که مبارزه میکنند در این کارها بانک و سازمان برنامه دولشان وزیر اقتصادشان با انجمن های بازرگانی هم کاری میکنند با مردم همکاری میکنند شما نقشه های اقتصادی عجولانه طرح میکنند و اصلاً کشاورز را به حساب نمی آورید تا ببینید در کشاورزی مملکت اثر می گذارد یا نه ؟ بنابراین باید نقشه های اقتصادی شان را با کومک کشاورز و کارخانه چی و کارگر حتماً با همالانه بانی

بکشید که همه نظر بدهند و هم آهنگی ایجاد کنند و آنوقت این بحران مسلمانان بین خواهد رفت مسأله دیگر بیکه میخواهم خدمت آقایان محترم عرض کنم و میدانم که آقایان موافق هستند آن مسأله چندین هزار مستخدم جزء و بیش خدمت وسر ایدار و از این قبیل اشخاص هستند که حقوق اینها ۹۰ تومان ۱۰۰ تومان و ۱۰۰ تومان و در این حدود است و اینها عائله زیاد دارند هر کدام دارای چندین اولاد هستند با این حقوق نمیتوانند زندگی خود را اداره کنند (نرائی - لایحه اش آمده و در کمیسیون استفاده هم تصویب شده) بنده میدانم که لایحه این کار آمده است مدعا میکنم از آقای رئیس کمیسیون بودجه که این لایحه زودتر مراحل خودش را طی کند که چندین هزار نفر خانواده که هر کدام دارای چندین اولاد هستند حقتشان داده شود (صحیح است) باید مردم بیچاره این کشور مورد حمایت ما قرار بگیرند و این پول را اگر ندارند باید بهر طریق هست تهیه کنید چون من میدانم همه آقایان موافق هستند (صحیح است) و همه رأی خواهند داد که کومک شود .

تقاضا میکنم از کمیسیون بودجه که تصویب بفرمائید (نرائی - آقای خلعتبری جناب آقای امینی تمهید کردند که از همز راه حقوق اینها پرداخته شود) پس مجلس هست و دولت هم امیدوارم که بپردازد .

مطلب سوم هم از جناب آقای مساوان نخست وزیر خواهش میکنم با آقای وزیر اقتصاد و آقای وزیر کشاورزی تأکید بفرمائید که خودشان تشریف ببرند در گیلان و مناطق چایکاری را از نزدیک ببینند و بکار آنها رسیدگی کنند چون عده ای از کارخانه ها برك سبز را نسبه از زار عین خریدارند و پولش را هم نداده اند و بمن شکایت شده کشاورزی که برك سبزش را نصف قیمت و نسبه بفرود سال دیگر از عهده چایکاری بر نخواهد آمد و اگر کارخانه ها پول ندارند بدهند کمک بکنید بکارخانها ، باید بکارخانه چی و هر کسی که میتواند کار تولیدی کند باید کمک کرد . باید این حرفها را کنار گذاشت هر کس فعالیت برای کار تولیدی میکند باید با کمک کرد . اگر کارخانها پول ندارند از طریق بانک کمک کنید بگذارید که کشاورزان راضی باشند چون آقایان نمایندگان گیلان تصدیق میکنند که این مسئله چای مرتبط بزندگی چند صد هزار نفر کشاورزی است که زندگی روزانه شان از این راه تأمین میشود . برای اینکه چند صد هزار نفر کار میکنند و نان میخورند و جز این که آقایان خودشان برونند از نزدیک ببینند و هم آهنگی هم ایجاد شود همین سازمان برنامه وزارت اقتصاد و وزارت کشاورزی و این مسئله چای را حل کنند

راه دیگری بنظر بنده نمیرسد. در تهران نشستن و دستور دادن دردی را دوامیکنند موضوع دیگری که خواستم حضور آقایان عرض کنم اینست که مرکبات در کشور ما یک منبع مهم عایدی میتواند باشد فلسطین یاز سال ۱۵ میلیون صندوق برتقال صادر کرد و برتقالهای ما دارد از بین میبرد پنج مرض بمر کبات ما عارض شده و تا کنون مبارزه وزارت کشاورزی باندازه یک صفر ارزش نداشته است (از دران - بجای سمیاشی آب میباشند) یا آب مینزند و هر کس که سرمایه و پولی داشته باشد برای اوسمیاشی میکند ولی برای کشاورز سمیاشی نمیکند. کشاورز هم قدرت سمیاشی ندارد گرچه این کار جزو برنامه سازمان برنامه منظور شده است ولی خیلی ناقص و خیلی قلیل است و در شرایط فعلی امسال هیچ تفاوتی با سال قبل نکرده وضع بهمان خرابی باقی است یاز سال بنده برتقال آوردم اینجا آقایان ملاحظه فرمودید و آن برتقال مرض آورده بود که تقریباً ۵۰ درصد برتقال شهسوار مرض گرفته بود آقای احمد حسین خان عدل وزیر کشاورزی وقت تشریف بردند بمحل و فرمودند که برنج را از بین ببرید جایز با فلا بکارید و راجع برتقال هم متخصص رفت تشغیص داد که مس زمین کم شده و امسال بمقدار ۹۰ درصد از آن مرض کم شده و از بین رفت معلوم شد که تشخیص وزارت کشاورزی غلط بوده است پس اگر مس زمین کم شده بود میبایست امسال بدتر بشود بنابراین میخوام نظر شما را جلب کنم باین مسائل اقتصادی که طوری نکنید کاری نکنید که تا سال دیگر ما برتقال وارد کنیم و اگر دولت سازمان برنامه کمک بکند تا ده سال دیگر در بیست میلیون تومان از این برتقال در آمد خواهیم داشت اینها بود عرایض بنده که باید انجام شود.

رئیس - آقای دکتر شاهکار

بنده برای یک مطلب دیگری تقاضای تظلم قبل از دستور کردم و چندین جلسه است که میخوام راجع باین مطلب اشاره کنم و متأسفانه موقعیت پیش نیامد و چون مطلب مهمتری پیش آمده آن موضوع را میگذارم برای وقت دیگر و چند دقیقه ای هم وقت آقایان عزیز را خواهم گرفت و آن مطلب اشاره بوضواعتی است که جناب آقای حائریزاده فرمودند البته بنده بهیچوجه در نظر ندارم که بتعلق جناب آقای حائریزاده جواب بدهم و این حق را ندارم آقای حائریزاده که از بر گردیدگان این ملت هستند مطالبی را که از روی عقیده خودشان فرمودند عقاید آزاد است و نظر خودشان اینست و هر کس در پشت تریبون مجلس آمد آزاد است مطالبی بگوید ولی آنجائی که با احساسات ملی ما

و با شئون ایرانی ما سروکار دارد وظیفه هر فرد وطن پرست و هر فرد ایرانی است که از خون خودش از مملکت خودش دفاع بکند (احسنست) ایرانی یک ملت توسری خورده ، زبون ، ترسو ، بدبخت نیست که هر کس پیش خود نقشه ای بکشد و برای او تکلیفی ، دستوری معین کند ، آقای حائریزاده میدانند تاریخ ما ثابت کرده است ۳ هزار سال است با تمام حملات تاریخی که اشاره فرمودند با آن تفتین ها و نقشه ها و دیپلماسی ها ایرانی روی پای خودش ایستاده و بعد هم خواهد ایستاد (صحیح است) مامتکی بخودمان هستیم و اگر ملاحظه فرمائید امسال را نمیکند از تفتین های خارجی سبب شد اینطور شد با آنطور شد اینطور نیست هر ملتی که ضعیف شد و بی عرضه شد توسری خورد شد ضرورت ناموس طبیعت بهتر توسری خواهد خورد و از بین خواهد رفت و هر ملتی که قوی شد خودش را نگاهداشت البته دیگران از او تمکین خواهند کرد اگر ملاحظه فرمائید جهت این که ممالک متحده امریکا بصورت ممالک متحده امریکا درآمدن علتش مهملی آنها نبود بلکه علت این بود که ابراهام لینکلن ها ژرژ واشنگتن ها و بنیامین فرانکلن ها و آن ها پیدا شد کار کردند مثبت بودند مردم بملکتشان علاقه مند بودند در نتیجه بآن مقامی رسیدند که امروز رسیده اند و اگر ما نخواهیم که کسی بماد بکند بکنند نباید اعتراض کنیم باید خودمان را قوی کنیم آن روزی که بنده و جناب عالی بمملکتمان ایمان پیدا کردیم بقدر توان ایمان پیدا کردیم اگر چنانچه یک گربه از این طرف برید بجای دیگر ننگتیم این خواسته سفارت انگلیس با سفارت ایسک است آن موقع جناب عالی مطمئن باشید که هیچکس جرات نخواهد کرد که یک چیزهایی را بما دریکنه کند این که بنده عرض کردم مطالب سیاسی مملکت در جلسه خصوصی لازم نیست طرح بشود بدلیل این است که دولت ما مطلب محرمانه ای از ملت ایران ندارد ، اگر داشته باشد ما همچو دولتی را نمیخواهیم ، تمام مطالب باید بیاید در پشت تریبون جلوی نمایندگان تماشایان ، از باب جراید گفته شود (صحیح است) و گفته هم خواهد شد آزادانه فقط دنبال این فکر که نفع ملت ایران در آن هست یا نه ما باید بشنیم و تصمیم بگیریم و اگر بنفعمان بود خواهیم پذیرفت اگر نبردش میکنیم آقا اجازه نمیدید روزنامه ای که در مملکت فرانسه بطور مخفی میآید بیرون روزنامه کمونیست است قسمتی که در حضورتان ترجمه کردم چون جناب عالی احترام دارم نمیخواهم بگویم که روح آقا از این چیزها اطلاع ندارد و مقام آقایان ترا از این حرفها است ولی این مطالب را وسیله قرار میدهند که بگویند که وضع قرار داد جدید در

ایران سبب میشود که ایرانها در انقباد دولت امریکا دریابند مرک بر آن روزنامه و آن فکر مسمومی که نباید فکر کند که ایرانی در انقباد دولت خارجی درمیآید ، کجای ایران در انقباد دولت خارجی است (حائریزاده) آن چیزی که روزنامه نوشته مورد استناد نبود) ما بنامده ایم این جا که مطالب روزنامه ای را بخوانیم که فلان چیز را در باره مانوشته (مهندس شاهر خشاهی) روزنامه های دیگر هم نوشته بودند (صحیح است) ولی آنها استفاده میکنند از این ورق یاردهایشان که در ممالک خودشان مشتق دزد بیرون میدهند عرض کنم حضورتان بحث مادر این است که اگر (مهندس شاهر خشاهی) آقای دکتر شاهکار مطالبی که این روزنامه ها نوشته بودند راجع بایران خودتان پشت تریبون خوانند (عرض کردم بحث مادر این است که چند نفر در دور هم جمع میشوند دست بدست یکدیگر بگذارند قوی تر بشوند ، بیشتر از خودشان بتوانند دفاع بکنند ، سخنان شاه که در پشت این تریبون در روز افتتاح مجلس سنا گفتند خواسته ملت ایران بود این چیزی نبود که نشود تفسیرش کرد گفتند که ما باید تقویت بنیه اقتصادی در درجه اول و تقویت بنیه نظامی کنیم آقای حائریزاده هم همین فرمایش را میکنند میگویند ما باید اتحاد کنیم بحث در این است که ما باید اتحاد کنیم با اشخاصی که بپرداز مامیخوردند ماشوخی نمیکشیم اگر بنده ویکی از آقایان هم وزن بنده آقای محمودی دست بدست هم بدهیم و ایشان ۵۲ کیلویی بنده هم ۴ کیلویی دست در دست هم نگذاریم و باقرمان هالتر دنیا کشتی بگیریم در همان حمله اول ایشان ناگوار خواهند شد دوم هم بنده پس اگر ما چنانچه بیانییم دست بدست هم بدهیم فکر کنیم که چقدر مرز مشترک داریم و چقدر منافع مشترک روی آن حساب کنیم چه اشکالی دارد همانطور که در مصاحبه مطبوعاتی عرض کردم و وسخنان اعلیحضرت همایونی در همین زمینه بود که ما هیچوقت قصد تجاوز و تهاجم با کسی نداریم میفرمائید انگلیسها توی این قرارداد می آیند بهتر آقای حائریزاده که انگلیس هاهم تویش بیاید امریکا هم تویش بیاید تا منافعمان حفظ بشود هر کس میخواهد بیاید میدانند آقای حائریزاده چرا هندوستان نیامده ، بیاید شما یک قرارداد نظامی با هندوستان و پاکستان و این دول بزرگ نظامی ببندید ما از خدایم خواهیم بشنیم بحث کنیم ، یکسی قصد تجاوز نداریم فقط فصدمان این است که همانطور که اشاره فرمودید بیاید ما را نگذمال کند و بدهم بگویند اذیت توی حساب نبودی این یک شرطش بود و شرط دومش این است که اصلاح خودمان قوی باشیم شمارا بمقدسات و با این تریبون خودتان قسم می دهیم بقدر درسیات باین مردم داده

نشود باین که ما نالایق هستیم ، ما را آلت مقاصد خودشان قرار میدهند کسی ما را آلت مقاصد خودش قرار نمیدهد چرا اجازه نمیدهد آقا اگر اجازه نمیدد که آلت دست دیگران قرار نگیریم هیچکس جرات نخواهد کرد که ما را آلت مقاصد خودش بداند ، آن دولتی که آقا اشاره فرمودید آن دولت ۲۰ قرن بعد از ما بدین آمده بنابراین یک ملتی مثل ملت ما که میتوانیم کتابمان را باز کنیم تاریخمان را باز کنیم شخصیتمان را نشان بدهیم تمدنمان را نشان بدهیم خودتان بگوئید ما مردمان بیچاره و فلک زده ای هستیم و آلت مقاصد دیگرانیم ؟ اینطور نیست و اینطور نباید بشود مسئول بنده و جناب عالی و امثال ما هستیم آقا اگر می بینید که دولت خطا میبرد همین طور که اغلب مطالبتان را صریح آمده اید پشت تریبون گفته اید بگوئید که آقا بدهید اشاره کنید همانطور که آن آقا بکنوزی اشاره کردند بنده میخوام بگویم که آقای ارسلان خلعتی را بدولتی که موافق بود آمد پشت تریبون و گفت که متأسفانه مغز متفکر توی شماها نیست این هاند کراتی است که البته آقایان نمایندگان مجلس بدولت میدهند اما مجلس دولت که نباید مثل دو تا رقیب دشمن باشند همه ما با یک چیز میخوام اشاره کردند که ۸ ماده در روزنامه خوانده اند مواد قرارداد درج شده بنده بنظر مسئول جواب آقای وزیر خارجه یا آقای وزیر دادگستری باشند که کم کم وزیر خارجه هم هستند بنده باین آقای دکتر امینی خیلی اختلاف سابقه دارم ولی مسلم این است که آقای دکتر امینی وقتی دکتر در همان حمله اول ایشان ناگوار خواهند شد دوم هم بنده پس اگر ما چنانچه بیانییم دست بدست هم بدهیم فکر کنیم که چقدر مرز مشترک داریم و چقدر منافع مشترک روی آن حساب کنیم چه اشکالی دارد همانطور که در مصاحبه مطبوعاتی عرض کردم و وسخنان اعلیحضرت همایونی در همین زمینه بود که ما هیچوقت قصد تجاوز و تهاجم با کسی نداریم میفرمائید انگلیسها توی این قرارداد می آیند بهتر آقای حائریزاده که انگلیس هاهم تویش بیاید امریکا هم تویش بیاید تا منافعمان حفظ بشود هر کس میخواهد بیاید میدانند آقای حائریزاده چرا هندوستان نیامده ، بیاید شما یک قرارداد نظامی با هندوستان و پاکستان و این دول بزرگ نظامی ببندید ما از خدایم خواهیم بشنیم بحث کنیم ، یکسی قصد تجاوز نداریم فقط فصدمان این است که همانطور که اشاره فرمودید بیاید ما را نگذمال کند و بدهم بگویند اذیت توی حساب نبودی این یک شرطش بود و شرط دومش این است که اصلاح خودمان قوی باشیم شمارا بمقدسات و با این تریبون خودتان قسم می دهیم بقدر درسیات باین مردم داده

نخواهد سرنوشتی تعیین کند ، سرنوشت ایران بدست ایرانی و برای ایرانی و بخواسته ایرانی تأمین خواهد شد . بر شما آقایان است که یکی یکی این مطالب را بسنجید رسیدگی کنید اگر بفتح مملکت بود بادولت کمک کنید و آنجا که بفتح مملکت نبود ارشادش کنید برای این وظیفه آمده اید اما اگر بخواید تمام جنبه ترس و ناامیدی باشد بهیچ جا نخواهد رسید (صحیح است) اما این مطلبی که میخواستم عرض کنم و برای جلب توجه مقام معترم ریاست عرض میکنم اگر وقت داشته باشم (رئیس) سه دقیقه وقت دارید (رئیس) وقت دارم کافی است این جا کشور توجه فرمائید) راجع به بازگشت افسران شهربانی ، با این آقایان بازی کردند یعنی یک مدتی قانون را اجرا نکردند مجلس فشار آورد گفتند اجرا میکنیم با آنها گفتند حقوق تقاعد نگیرید آنها را زبر گرداندند سرکار گفتند منتظر خدمت هستید حالا این آقایان نه حقوق باز نشتگی میگیرند نه حقوق انتظار خدمت آقایان این اشخاص سرشان را توی آسیا سفند کرده اند ، اینها وطن پرست هستند اینها شاه دوست هستند ناراضی درست نکند من از آقا استدعا میکنم که هر چه زودتر وضعیت این اشخاص را روشن کنید اگر در بین آنها اشخاصی هستند که فاسد باشند عدلیه و وزیر عدلیه و مهاکم عدلیه رسیدگی میکنند و بیرون نشان میریزند و اگر اینطور نیست تمی میکنم هر چه زودتر بوضعیت این آقایان افسران شهربانی رسیدگی فرمائید که در اطراف این موضوع بیشتر از این بحث نشود و این کار مورد علاقه اغلب آقایان نمایندگان است (نراقی) آقای دکتر شاهکار راجع بترمیم حقوق فرهنگیان هم فرمائید. آن مربوط بآقای درخشش است.

۳ - بقیه مذاکره در لایحه اجازه پرداخت یکصد میلیون ریال جهت ساختمان راه و ارجاع به مجلس سنا

رئیس - وارد دستور میشود پیشنهادات لایحه اعتبار وزارت راه مطرح است . جلسه قبل راجع به پیشنهاد آقای عمیدی نوری که قرائت شد مذاکره در دوره هو و ربع و ترس گذشته است ، ایران روی پای خودش با استقلال خودش خواهد ماند دست دوستی و برادری و همکاری ملل همچو از مسلمان و همکیش با مدارا کرده اند بنابراین میل می یازیم برای دفاع مملکتان دست تکدی هم بطرف کسی دراز نکنیم قوی هستیم و قوی خواهیم بود و این همکاری هم بقوت ما اضافه خواهد کرد و دهان آن کسی را هم خورد خواهیم کرد که برای عمیدی نوری دوم تهر قرائت میشود

مذاکرات مجلس شورای ملی
(بشرح ذیل قرائت شد)
تبصره - دولت مکلف است ظرف ۶ ماه برای راهسازی سراسر کشور و مکاتبه نمودن و طریقه راهاندازی و اسفالت نمودن راههای شهرستان ها برنامه ۵ ساله ای تهیه و بمجلس پیشنهاد نماید که محل اعتبار آن علاوه بر آنچه که در بودجه عمومی مملکت پیش بینی شده کمبود آن از محل هواید نفت تأمین شود.
رئیس - در این پیشنهاد دو اصلاح شده یکی دو ماهه شده و ۵ سال هم بدو سال تبدیل شده آقای معاون وزارت راه موافقت؟
معاون وزارت راه (مهندس هدایت) اگر کلمه کلیه حذف شود میسر است چون کلیه راهها را در ده سال نمی شود اصلاح کرد .
رئیس - آقایان که با این پیشنهاد اصلاحی که بعمل آمده موافقت قیام فرمائید (اکثر برخاستند) تصویب شد .
پیشنهاد آقای دولت آبادی قرائت میشود .
(بشرح ذیل قرائت شد)
تبصره وزارت راه موظف است پوشش پل زاینده رود را فوراً انجام دهد.
رئیس - آقای دولت آبادی
دولت آبادی - آقایان که اصفهان را دیده اند باز آنجا عبور کرده اند میدانند که روی رودخانه زاینده رود چندین پل قدیمی است که بعضی از آنها از آثار تاریخی از مغازه قدیمی مملکت است و اینها همه در دست خرابی است زیرا پلی که ۴۰ سال سیصد سال و بعضی هزار سال قبل ساخته شده است هیچگاه مقاومت این را ندارد که کامیون با ۶۰ تن بار از آنجا عبور کند این مسئله چندین سال قبل مورد توجه دولت قرار گرفت و یک پلی با پایه های سیمانی روی زاینده رود بنا کردند بدینخانه ۴۰ سال میگذرد و پایه ها در وسط آب معلق است و پوشش پل تمام نشده ، پایه های ۳۳ پل ویل خواجوصریح میگویم و خود آقای وزیر راه میدانند در شرف ریزش و خرابی است و این بدنامی بی آبرویی برای مملکت دارد متأسفانه تشریفات بعدی زیاد است که کارها را از بین میبرد آقای سر لشکر انصاری وزیر راه که مرد بسیار شریفی است در تیره گذشته بنده صریحاً گفتند نوشند که روز ۲۳ تیر ماه روزنامه صفا ساختمان این پل است تیر و مرداد و شهریور و مهر میگذرد هنوز زاین کار بنتیجه نرسیده است و چند روز پیش هم با ایشان صحبت کردم گفتند که قریباً این کار انجام میشود و آقای مهندس هدایت در مجلس سنا چند ماه پیش از این گفتند که این کار تا ۶ ماه دیگر تمام میشود و حالا بنده موقع را بگفتم شرمم که نمایی کنم که نسبت باین کار توجه بیشتری بشود که یک تریبون خبر شکست در ریختن پل زاینده رود و پل ۳۳ پل که از اقصی بلاد

دنيا بآنجا میآیند برای تمام ما خوب بی- آبرویی برای ما نشود این عرض بنده است .
رئیس - آقای پیراسته فرمائید .
پیراسته - بنده عرضی ندارم .
رئیس - آقای معاون وزارت راه فرمائید .
معاون وزارت راه - پل زاینده رود که وزارت راه میسازد برای همین است که بعبور کامیونهای زیادی که وزن آنها زیاد شده است پلهای قدیمی از بین نرود و برای همین کار هم پیش بینی شده نقشه پل هم تنظیم شد کلنگ اول را هم اعلیحضرت همایونی زدند و بعد هم تمام پایه ها ساخته شد خود پل هم بتونیک است ماسیما را بقیمت دولتی تحویل مقاطعه کار میدادیم معلوم شد سیمان زیاد میفرود و بعد هم مقاطعه فوت کرد و برای اینکه مجدداً گرفتار تشریفات نشویم که ببینیم سیمان را میبرند و میفرودند تصمیم گرفتیم که این پل و چندین دیگر اصلاً فلزی ساخته بشود تهیه آهن های پل و حمل و نقل آنرا بمناقصه گذاشیم تاریخی را که جناب آقای دولت آبادی اشاره فرمودند تا ریخ مناصه بود و وزارت خ قبول پیشنهاد نبود این پیشنهادات در یک ماه قبل وصول شد عادتاً میبایست قیمت ها طوری میبود که فوری میتوانستیم برنده مناقصه را تعیین کنیم و قرارداد را تنظیم میکردیم ولی متأسفانه این پیشنهادها اختلافاتی با هم داشت که مجبور شدیم پرش نامه هائی تنظیم کنیم و بعد از این که آن پرش نامه ها تمام شد دیگر اختلافی موجود نخواهد بود روز ۲۵ مهر روز وصول این پرش نامه ها است بنابراین روز ۲۵ مهر برنده مناقصه معین خواهد شد و در قرار داد مدتی که پیش بینی شده برای ساختن و حمل و نقل یکسال است بنا بر این باین ترتیب بنده خیال میکنم که تا آبان سال ۳۵ حتماً پل زاینده رود دایر شده و عبور و مرور هم بر قرار خواهد گردید بنده در این موقع استفاده می کنم عرض میکنم که پل فعلی را هم مشغول ساختن هستند و مقاطعه کار هم معین شد و الان دارند بسازند و از آقای دولت آبادی هم خواستم تقاضا کنم که چون این پیشنهاد با این لایحه ۱۰ میلیون ریالی ارتباطی ندارد لطفاً این پیشنهاد را پس بگیرند
دولت آبادی - پس بگیرند
میکنم از این فرمایش شما .
رئیس - پیشنهاد دیگری قرائت می شود .
(بشرح ذیل قرائت شد)
تبصره - ساختمان راه شوشه شادکان با پادان و راه دشت میشان و اهواز از محل فوق ساخته خواهد شد
نقابت
رئیس - آقای نقابت حاضر نیستند پیشنهاد دیگری قرائت میشود

دکتر شاهکار - آقایان محترم بنده برای یک مطلب دیگری تقاضای تظلم قبل از دستور کردم و چندین جلسه است که میخوام راجع باین مطلب اشاره کنم و متأسفانه موقعیت پیش نیامد و چون مطلب مهمتری پیش آمده آن موضوع را میگذارم برای وقت دیگر و چند دقیقه ای هم وقت آقایان عزیز را خواهم گرفت و آن مطلب اشاره بوضواعتی است که جناب آقای حائریزاده فرمودند البته بنده بهیچوجه در نظر ندارم که بتعلق جناب آقای حائریزاده جواب بدهم و این حق را ندارم آقای حائریزاده که از بر گردیدگان این ملت هستند مطالبی را که از روی عقیده خودشان فرمودند عقاید آزاد است و نظر خودشان اینست و هر کس در پشت تریبون مجلس آمد آزاد است مطالبی بگوید ولی آنجائی که با احساسات ملی ما

جلسه ۱۵۸
(بشرح ذیل قرائت شد)
تبصره - وزارت راه مکلف است راه بین یزد و فارس را از طریق سورمق دهر و علی آباد که متجاوز از یک میلیون ریال هزینه ساختن آن شده است تکمیل نماید .
رئیس - آقای جلیلی فرمائید .
جلیلی - بنده یکی دو دفعه دیگر راجع براه یزد و وضع آن مطالبی عرض آقایان رسانیدم که شهر یزد مجبور است قسمت عمده خواربارش را از فارس تهیه کند و روی همین نظر و باز از جهت حمل نفت و بنزین که برای یزد میآید از راه فارس می آورند دولت از چند سال پیش در نظر گرفت یک راهی بسازد که در حدود ۳۲۰ هزار تومان خرج آن راه کرد که از علی آباد و سورمق بود ولی تکمیل نشد خود دولت هم یک اعتباری برای این کار گذاشت در حدود ۴۰ هزار تومان که اگر ۲۰ هزار بومن بآن بپردازید که در حدود ۶۰ هزار تومان بشود این راه خوب ساخته می شود و کمکی به شهر یزد میشود و از طرف دیگر دولت مجبور نیست که برای راه طولانی هر سال هزینه نگهداری آن را بپردازد و برای آنها ای که مجبور هستند خواربارشان را از فارس بیاورند بآنجا مفید خواهد بود این بود که بنده میخواستم از جناب آقای مهندس هدایت خواهش کنم که اگر موافقت فرمائید این راهی که از علی آباد عبور میکند تکمیل شود و اگر عملی میشود بنده پیشنهاد را پس میگیرم
معاون وزارت راه - جزو برنامه هست استدعا میکنم پس بگیرد
جلیلی - چون موافقت فرمودید پس میگیرم .
رئیس - پیشنهاد دیگری قرائت میشود .
(بشرح ذیل قرائت شد)
تبصره - مبلغ ۱۰ میلیون تومان اعتبار مرقومه در این قانون بنسبت جمعیت ۱۰ استان کشور بین استانها برای ساختمان و تعمیر جاده و اسفالت تقسیم میگردد
صادری
رئیس - آقای دارمی نیستند پیشنهاد دیگری قرائت میشود
(بشرح ذیل قرائت شد)
پیشنهاد مینمایم و مدعیه نه این اعتبار تا آخر سال مالی ۳۵ شمس باشد
دکتر محمد هاشم وکیل
معاون وزارت راه - جزو برنامه سازمان برنامه است ضرورت ندارد
دکتر وکیل - پس میگیرم
رئیس - در این لایحه دیگر پیشنهادی نیست چون مالی است برای نظر مشورتی به مجلس سنا فرستاده میشود

۴. تصویب یک فوریت و طرح گزارش کمیسیون قوانین درائی راجع بفروش خالصجات

رئیس - لایحه فروش خالصجات مطرح است. در این موضوع دو گزارش رسیده یکی از کمیسیون کشاورزی و یکی از کمیسیون دارائی این دو گزارش مختصر اختلافی بهم دارد. هر دو گزارشات میشود که اگر آقایان پیشنهاد اصلاحی دارند متوجه باشند.

گزارش کمیسیون کشاورزی (شرح آتی خوانده شد) گزارش از کمیسیون کشاورزی

مجلس شورای ملی کمیسیون کشاورزی مجلس شورای ملی لایحه شماره ۱۳۸۱۲ تقدیمی دولت را در خصوص فروش خالصجات در جلسات عیدیه مورد شور و رسیدگی قرارداد و بالاخره لایحه مزبور را با اصلاحاتی بشرح زیر تصویب و اینک خبر آن را تقدیم مجلس شورای ملی مینماید.

ماده ۱- وزارت کشاورزی مکلف است بر طبق مقررات این قانون نسبت بفروش کلیه خالصجات اهم از قراء و مزارع و اراضی وقنات دائروائز و مستغلات وابتیه که ملک قطعی دولت باشد اقدام نماید (باستثناء مراعات و جنگلهای طبیعی و همچنین خالصجات وابتیه و مستغلاتی که مورد احتیاج مؤسسات دولتی میباشد و فهرست آن باطلاح کمیسیونهای مربوطه مجلسین خواهد رسید)

تبصره ۱- نسبت بآنچه از املاک و اراضی خوزستان که تا تاریخ تصویب این قانون آباد شده طبق ماده واحده مصوب ۱۶ فروردین ۱۳۱۴ و ماده ۵ قانون مصوب ۲۰ آبانماه ۱۳۱۶ اقدام و بعداً هر گونه واگذاری

و همچنین نسبت بآنچه از املاک و گذاری سابق که تمهیدات و شرایط انجام نشده باشد مطابق مقررات این قانون عمل میشود تبصره ۲- مزارع سنگر و فروش عظیم و صحرای داودی بقیمت عادلانه ارزبایی و باستان قدس رضوی بفروش خواهد رسید.

ماده ۲- خالصجات غیر مزروعی داخل شهرها و قصبات و اراضی متصل بشهرها و قصبات و باغات و مستغلات دولتی و قنوت بائر که عمران آنها بوسیله دولت مقرون بصرفه نباشد و قنوت دائر و حقا بهائیکه دهات خالصه را مشروب نمینماید و فقط آب آن فروخته میشود و هم چنین اراضی بائر خالصه واقع در نزدیکی شهرها و مراکز بخشها که قابل عمران باشد اعدی الاقتضا قبل ویاسی از آبادی با توجه بمقدار آب و خاک و استعداد و موقعیت هر رقبه و بوسیله مصلحت از طریق مزایده بفروش خواهد رسید

تبصره ۱- عرصه امیانیهاییکه تا تاریخ تقدیم این قانون در اراضی خالصه احداث شده ارزبایی و بدون رعایت مقررات مزایده

بصاحبان امیانی بفروش خواهد رسید چنانچه صاحبان امیانی حاضر بفرید عرصه نشوند ۰۸- ارزبایی در هر سال بمتوان حق الارض دریافت خواهد گردید

تبصره ۲- اراضی دولتی واقع در شهرها و متصل بشهرها تا شعاع شش کیلو متر پس از وضع آن مقدار که برای ادارات و مؤسسات دولتی مورد احتیاج است در نقاطی که دولت لازم بداند بطعامتیکه از یانصد متر بیشتر نباشد تقسیم و بدون رعایت تشریفات مزایده بکارمندان دولت که در موقع تقسیم در آن شهر بخدمت دولتی اشتغال دارند و خود ویامیال آنها دارای خانه شخصی نیستند و از سایر اراضی دولتی استفاده نکرده اند پس از ارزبایی بوسیله کارشناسان رسمی باقسط پنجساله فروخته خواهد شد

تبصره ۳- آن قسمت از اراضی خالصه امیرآباد که متعلق بدولت است بدانشگاه تهران واگذار میشود تا پس از وضع مقاداری که برای کوی دانشجویان و سایر تأسیسات فنی علمی و امور ورزشی و غیره دانشگاه مورد احتیاج است مابقی را بر طبق نقشه و شرایطیکه شورای دانشگاه مکلف است تنظیم نماید برای تهیه خانه مسکونی بمعلمین و کارکنان دانشگاه تهران با ترتیب مقتضی تخصیص داده و هر گونه درآمدی که هاید شود صرف آبادی و عمران کوی دانشگاه بنماید.

تبصره ۴- در صورتیکه معلوم شود هر یک از کارمندان دولت و معلمین و کارکنان دانشگاه تهران بعنوان مختلف بیش از یکبار از زمینهای دولتی استفاده کرده بایدهلاوه بر استرداد عین زمین ده درصد ارزش زمین را بمشروع جرمیه بدولت بپردازد.

تبصره ۵- نسبت باراضی دیگر خالصه اطراف تهران (باستثناء قطعاتیکه بیابان ساختمانی و گذار شده) تا شعاع یازده کیلو متر بر طبق مقررات این ماده فروخته خواهد شد مشروط بر این که قطعات مورد مزایده از چهار هزار متر تجاوز نکنند و هیچکس بیش از یکقطعه فروش نشود.

ماده ۳- در قراء و مزارعی که بیش از نصف متعلق بدولت و خالصه باشد نسبت بقسمت خالصه بانوجه بمقدار آب و خاک و استعداد و موقعیت ملک و رعایت اصول آبیاری و مرغوبیت زمین و آبش بندی نقشه برداری شده و بوسیله کمیسیونهاییکه اعضا و ترتیب کار و تشکیل وظایف آنها در آیین نامه تعیین میشود قطعه بندی شده و پس از تعیین قیمت عادلانه بوسیله ارزبایان رسمی میان کشاورزان که در محل شخصاً و مستقیماً بامر فلاحات اشتغال دارند قرعه کشی و بدون رعایت تشریفات مزایده حداکثر در هر آیش برای اراضی آبی ده هکتار و برای اراضی دیهی یازده هکتار باقسط بیست ساله بآنها فروخته خواهد شد

تبصره ۱- در شهرها و قصبات و دهات از زمینهای خالصه دولتی واقع در داخل آبادی ها یا متصل با آبادیهای فوق الذکر بمیزان احتیاج بشخص وزارت فرهنگ و وزارت بهداری برای تأسیس مدارس و بیمارستان مجاناً بوزارت فرهنگ و بهداری واگذار شود و در نقاطیکه خالصه آب دارد آب کافی در اختیار وزارت فرهنگ و وزارت بهداری نیز گذاشته شود.

تبصره ۲- دولت مکلف است دو بیست هکتار از اراضی خالصه کرج را بلا عوض برای ایجاد مزارع نمونه و انجام عملیات زراعتی دانشجویان بدانشگاه کشاورزی کرج واگذار نماید.

تبصره ۳- در مناطقیکه دولت ملک و مرتع ندارد اخذ حق المرتع ممنوع است تبصره ۴- وزارت کشاورزی مجاز است از ابنته و مستغلاتی که مورد احتیاج دستگاه دولتی نباشد و همچنین از ابنته و اراضی خالصه در شهرها و قصبات و دهات برای تأسیس امور خیریه و ورزشگاهها و تأسیسات بهداشتی سازمان بیمه های اجتماعی کارگران که لزوم آنها مورد تأیید دولت باشد بمساحتیکه دولت تشخیص دهد مجاناً واگذار نماید.

تبصره ۵- در نقاط مرزی و عشایری دولت میتواند از اعطای رعایت مصالح عمومی و مقتضیات محلی بنیایشینا دوزارت کشاورزی بدهد مدودی از ساکنین همان محل حد اکثر تا یکصد هکتار زمین از اراضی خالصه طبق مقررات این قانون فروش نماید

تبصره ۶- اراضی بایریکه از خالصجات بوسیله احداث سد و باشق نهر و غیره توسط دولت قابل زراعت میشود در درجه اول به کشاورزان محلی و در درجه دوم بکشاورزان غیر محلی داوطلب بر طبق مقررات این قانون باقسط بیست ساله فروش خواهد شد چنانچه چه کلیه اراضی بدینوسیله تقسیم نشده نسبت ببقایمانده دولت میتواند باشخاص یا شرکت های ایرانی بمساحتیکه وزارت کشاورزی تشخیص خواهد داد بقیمت عادلانه از طریق ارزبایی و باقسط بفروشد

ماده ۴- خالصجات دائر و مزروعی مشاع سه دانگ و کمتر از سه دانگ پس از ارزبایی از طریق مزایده بفروش خواهد رسید.

تبصره ۱- وزارت کشاورزی مکلف است در اسرع اوقات نسبت بافراخ خالصجات مشاع اقدام و دادگاههای دادگستری مکلفند دعای افراخ خالصجات مشاع را خارج نوبت رسیدگی نمایند

تبصره ۲- در کلیه اراضی مزروعی خالصه در صورتیکه زمین زیادتر از مشمولین ماده ۳ باشد بکسانیکه در محل ساکنند و یا کسانیکه از خارج حاضرند در محل ساکن

شده و شخصاً و مستقیماً بامر فلاحات اشتغال ورزند قسمت مازاد طبق ماده ۳ بارعایت این ماده بآنان نیز فروخته شود و در صورتیکه زمین کمتر از ساکنین ده یا مزرعه باشد حق تقدم با کشاورزان است که شخصاً یا مستقیماً بامر فلاحات اشتغال دارند بشرطیکه هیچکس از خریداران مذکور در مواد ۳ و ۴ دارای ملک مزروعی نباشد

ماده ۵- ابنته دولتی دهاتی که طبق مقررات ماده ۳ بفروش میرسد (باستثناء آنچه که مورد احتیاج مؤسسات دولتی و عام المنفعه است) مانند آب دنک و آسیاب و حمام و دکان و غیره و همچنین اشجار متعلق بدولت و نیز حق آبیاری اشجار اطراف آنها و خیابانهاییکه فعلاً سهم مالکانه از آنها گرفته میشود و یا اساساً متعلق بدولت است و همچنین مراعات خصوصی هر قریه و حقوقی که بعنوان حق المرتع و حق الماء و باحق الارض و امثال آن متعلق بدولت بوده و اراضی لازم برای پیشکار قنوت و حریم آنها مجموعاً و مشاعاً بکلیه زارعینی که در آن قریه مالک آب و خاک شده اند مجاناً واگذار میگردد.

ماده ۶- عرصه ساختمانهای رعیتی تا هر میزان که باشد و عرصه باغچهها تا میزان یک هکتار متر مربع بلاعوض بصاحبان و متصرفین آنها مشروط بر اینکه در همان ده شخصاً ساکن باشند و اگذار و مازاد آن در صورت تصویب (کمیسیون فروش و تقسیم) جزو سهم زمین زراعتی همان دهقان محسوب خواهد شد

اصیانی ساختمانهای رعیتی نیز در دهاتی که متعلق بدولت باشد بلاعوض با استفاده کنندگان ساختمانها و اگذار خواهد شد تبصره ۱- زارعینیکه حاضرند طبق مقررات این قانون اراضی را بآنها واگذار خواهد شد

اصیانی ساختمانهای رعیتی نیز در دهاتی که متعلق بدولت باشد بلاعوض با استفاده کنندگان ساختمانها و اگذار خواهد شد تبصره ۱- زارعینیکه حاضرند طبق مقررات این قانون اراضی را بآنها واگذار خواهد شد

تبصره ۲- اراضی مراکز بخشها و شهرها مشمول مقررات این ماده و تخفیف نخواهد بود.

تبصره ۳- کلیه بدهی کشاورزان خالصه بابت مساعدت و بهره مالکانه که زارع و ساکن خالصه هستند و همچنین بدهی کشاورزان املاک و گذاری که ببنگاه خالصه بدهکار هستند تا سال ۱۳۲۸ بخشوده بوده و همچنین از ۲۸ تا آخر ۳۲ بهر یک از زارعین مبلغ پنج هزار ریال تخفیف داده شود

ماده ۷- کشاورزانیکه بر طبق مقررات این قانون صاحب آب و زمین میشوند برای نگاهداری و مراقبت ابنته عمومی و دایر نگهداشتن قنوت و منابع دیگر آب و مملکت همه ساله متناسب بمیزان مالکیت خود مبلغی که در آیین نامه تعیین خواهد شد

ماده ۱۲- بنسبت آنچه از خالصجات بفروش میرسد از کارمندان فعلی بنگاه خالصجات کسر خواهد شد بطوریکه حد اکثر از کارمندان که باقی بمانند از ۲۰٪ کل کارمندان خالصه تجاوز ننماید

ماده ۱۳- آیین نامه های این قانون از طرف وزارت کشاورزی با اطلاع وزارت دارائی تنظیم و پس از تصویب کمیسیونهای کشاورزی مجلسین بموقع اجرا گذارده میشود

ماده ۱۴- وزارتخانه های کشاورزی و دارائی و دادگستری مأمور اجرای این قانون میشوند

مخبر کمیسیون کشاورزی - امیر تیمور رئیس - گزارش کمیسیون دارائی (شرح ذیل خوانده شد) گزارش از کمیسیون دارائی

مجلس شورای ملی کمیسیون دارائی مجلس شورای ملی لایحه شماره ۱۳۸۱۲ تقدیمی دولت راجع بفروش خالصجات را که قبلاً بتصویب مجلس سنا رسیده و کمیسیون کشاورزی هم با اصلاحاتی آن را تصویب نموده بود مورد دقت و مطالعه قرارداد گزارش کمیسیون کشاورزی را بشرح زیر اصلاح و اینک جهت تصویب مجلس شورای ملی تقدیم میدارد:

ماده ۱- وزارت کشاورزی مکلف است بر طبق مقررات این قانون نسبت به فروش کلیه خالصجات اهم از قراء و مزارع و اراضی و قنوت دائر و بائر و مستغلات و ابنته که ملک قطعی دولت باشد اقدام نماید (باستثناء مراعات و جنگلهای طبیعی و همچنین خالصجات وابتیه و مستغلاتی که مورد احتیاج مؤسسات دولتی میباشد و فهرست آن باطلاح کمیسیونهای مربوطه مجلسین خواهد رسید)

تبصره ۱- نسبت بآنچه از املاک و اراضی خوزستان که تا تاریخ تصویب این قانون آباد شده طبق ماده واحده مصوب ۱۶ فروردین ۱۳۱۴ و ماده ۵ قانون مصوب ۲۰ آبان ماه ۱۳۱۶ اقدام و بعداً هر گونه واگذاری و همچنین نسبت بآنچه از املاک و گذاری سابق در خوزستان که تمهیدات و شرایط انجام نشده باشد مطابق مقررات این قانون عمل میشود

تبصره ۲- مزارع سنگر و فروش عظیم و صحرای داودی بقیمت عادلانه ارزبایی و باستان قدس رضوی بفروش خواهد رسید ماده ۲- خالصجات غیر مزروعی داخل شهرها و قصبات و باغات و مستغلات دولتی و قنوت بائر که عمران آنها بوسیله دولت مقرون بصرفه نباشد و قنوت دائر و حقا بهائیکه دهات خالصه را مشروب نمینماید و فقط آب آن فروخته میشود همچنین اراضی آبیاری و مرغوبیت زمین و آبش بندی نقشه

بخشها بانوجه بمقدار آب و خاک و استعداد و موقعیت هر رقبه و معمول هر محل ارزبایی و از طریق مزایده بفروش خواهد رسید

تبصره ۱- عرصه امیانی هائی که تا تاریخ تقدیم این قانون در اراضی خالصه احداث شده ارزبایی و بدون رعایت مقررات مزایده بصاحبان امیانی بفروش خواهد رسید چنانچه صاحبان امیانی حاضر بفرید عرصه نشوند ۰۸- ارزبایی در هر سال بمتوان حق الارض دریافت خواهد گردید

تبصره ۲- اراضی دولتی واقع در شهرها و متصل بشهرها (باستثنای تهران) پس از وضع آن مقدار که برای ادارات و مؤسسات دولتی مورد احتیاج است در نقاطی که دولت لازم بداند بقطعاتی که از ۵۰ متر بیشتر نباشد تقسیم و بدون رعایت تشریفات مزایده بکارمندان دولت که متیم در آن شهرستان هستند و خود ویامیال آنها دارای خانه شخصی نیستند و از سایر اراضی دولتی استفاده نکرده اند پس از ارزبایی بوسیله کارشناسان رسمی باقسط پنجساله فروخته خواهد شد

تبصره ۳- آن قسمت از اراضی خالصه امیرآباد که متعلق بدولت است بدانشگاه تهران واگذار میشود تا پس از وضع مقاداری که برای کوی دانشجویان و سایر تأسیسات فنی علمی و امور ورزشی و غیره دانشگاه مورد احتیاج است مابقی را بر طبق نقشه و شرایطیکه شورای دانشگاه مکلف است تنظیم نماید برای تهیه خانه مسکونی معلمین و کارکنان دانشگاه تهران با ترتیب مقتضی تخصیص داده و هر گونه درآمدی که هاید شود صرف آبادی و عمران کوی دانشگاه بنماید.

تبصره ۴- در صورتیکه معلوم شود هر یک از کارمندان دولت و معلمین و کارکنان دانشگاه تهران بعنوان مختلف بیش از یکبار از زمینهای دولتی استفاده کرده بایدهلاوه بر استرداد عین زمین ده درصد ارزش زمین را بمشروع جرمیه بدولت بپردازد

تبصره ۵- نسبت باراضی دیگر خالصه اطراف طهران (باستثناء قطعاتیکه بیابان ساختمانی و گذار شده) تا شعاع ۱۵ کیلومتر باستانی آن مقدار از اراضی که مورد احتیاج مؤسسات دولتی باشد کلاً در اختیار بیابان ساختمانی گذاشته میشود که طبق مقررات آن بانک تقسیم و فروخته شود و بهای دریافتی را عیناً ببنگاه خالصه مسترد دارد

ماده ۳- در قراء و مزارعی که بیش از نصف متعلق بدولت و خالصه باشد نسبت بقسمت خالصه بانوجه بمقدار آب و خاک و استعداد و موقعیت ملک و رعایت اصول آبیاری و مرغوبیت زمین و آبش بندی نقشه

برداری شده و بوسیله کمیسیونهاییکه اعضا و ترتیب کار و تشکیل وظایف آنها در آیین نامه تعیین میشود قطعه بندی شده و پس از تعیین قیمت عادلانه بوسیله ارزبایان رسمی میان کشاورزانیکه در محل شخصاً و مستقیماً بامر فلاحات اشتغال دارند قرعه کشی و بدون رعایت تشریفات مزایده حد اکثر در هر آیش برای اراضی آبی ده هکتار و برای دیهی یازده هکتار باقسط بیست ساله بآنها فروخته خواهد شد

تبصره ۱- در شهرها و قصبات و دهات از زمین های خالصه دولتی واقع در داخل آبادیها یا متصل با آبادیهای فوق الذکر بمیزان احتیاج بشخص وزارت فرهنگ و وزارت بهداری برای تأسیس مدارس و بیمارستان مجاناً بوزارت فرهنگ و بهداری واگذار شود و در نقاطیکه خالصه آب دارد آب کافی در اختیار وزارت فرهنگ و وزارت بهداری نیز گذاشته شود

تبصره ۲- دولت مکلف است دو بیست هکتار از اراضی خالصه کرج را بلاعوض برای ایجاد مزارع نمونه و انجام عملیات زراعتی دانشجویان بدانشگاه کشاورزی کرج واگذار نماید

تبصره ۳- در مناطقیکه دولت ملک و مرتع ندارد اخذ حق المرتع ممنوع است تبصره ۴- وزارت کشاورزی مجاز است از ابنته و مستغلاتی که مورد احتیاج دستگاه دولتی نباشد و همچنین از ابنته و اراضی خالصه در شهرها و قصبات و دهات برای تأسیس امور خیریه و ورزشگاهها و تأسیسات بهداشتی سازمان بیمه های اجتماعی کارگران که لزوم آنها مورد تأیید دولت باشد بمساحتیکه وزارت کشاورزی تشخیص دهد مجاناً واگذار نماید

تبصره ۴- در نقاط مرزی و عشایری دولت میتواند از اعطای رعایت مصالح عمومی و مقتضیات محلی بنیایشینا دوزارت کشاورزی بدهد مدودی از ساکنین همان محل حد اکثر تا یکصد هکتار زمین از اراضی خالصه طبق مقررات این قانون فروش نماید

اصیانی ساختمانهای رعیتی نیز در دهاتی که متعلق بدولت باشد بلاعوض با استفاده کنندگان ساختمانها و اگذار خواهد شد تبصره ۱- زارعینیکه حاضرند طبق مقررات این قانون اراضی را بآنها واگذار خواهد شد

اصیانی ساختمانهای رعیتی نیز در دهاتی که متعلق بدولت باشد بلاعوض با استفاده کنندگان ساختمانها و اگذار خواهد شد تبصره ۱- زارعینیکه حاضرند طبق مقررات این قانون اراضی را بآنها واگذار خواهد شد

تبصره ۲- اراضی مراکز بخشها و شهرها مشمول مقررات این ماده و تخفیف نخواهد بود. تبصره ۳- کلیه بدهی کشاورزان خالصه بابت مساعدت و بهره مالکانه که زارع و ساکن خالصه هستند و همچنین بدهی کشاورزان املاک و گذاری که ببنگاه خالصه بدهکار هستند تا سال ۱۳۲۸ بخشوده بوده و همچنین از ۲۸ تا آخر ۳۲ بهر یک از زارعین مبلغ پنج هزار ریال تخفیف داده شود

و با کسانی که از خارج حاضرند در محل ساکن شده و شخصاً و مستقیماً با مر فلاح اشتغال ورزند قسمت مازاد طبق این ماده بآنان نیز فروخته شود و در صورتیکه زمین کمتر از تعداد ساکنین ده یا مزرعه باشد حق تقدم با کشاورزانی است که شخصاً یا مستقیماً با مرفلاح اشتغال دارند بشرطیکه هیچ یک از خریداران مذکور در مواد ۳ و ۴ دارای ملک مزروعی نباشند

ماده ۴- خالصجات دائر و مزروعی مشاع سه دانگ و کمتر از سه دانگ پس از ارزیابی از طریق مزایده بفروش خواهد رسید .

تبصره- وزارت کشاورزی می تواند در مواردی که لازم بداند نسبت به افزایش خالصجات مشاع اقدام کند . دادگاه های دادگستری مکلفند دعوائی افزایش خالصجات مشاع را خارج از نوبت رسیدگی نماید .

ماده ۵- ابنیه دولتی دهاتی که طبق مقررات ماده ۳ بفروش میرسد (باستثناء آنچه که مورد احتیاج مؤسسات دولتی و عام المنفعه است) مانند آبدنگ و آسیاب و حمام و دکان و غیره و همچنین اشجار متعلق بدولت و نیز حق اربابی اشجار اطراف آنها و خیابان هائی که فاعلا سهم مالکانه از آنها گرفته می شود و با اساساً متعلق بدولت است و همچنین مراتع خصوصی هر قریه و حقوقی که بعنوان حق المرتع و حق الماه و یا حق الارض و امثال آن متعلق بدولت بوده و اراضی لازم برای پیشکار قنات و حریم آنها مجموعاً و مشاعاً بکلیه زارعینی که در آن قریه مالک آب و خاک شده اند مجاناً واگذار میگردد .

ماده ۶- عرصه ساختمانهای رعیتی تا هر میزان که باشد و عرصه باغچه تا میزان یک هزار متر مربع بلاعوض به صاحبان و متصرفین آنها مشروط بر اینکه در همان ده شخصاً ساکن باشند و اگذار و مازاد آن در صورت تصویب (کمیسیون فروش و تقسیم) جزو سهم زمین زراعتی همان دهقان محسوب خواهد شد .

ماده ۷- کشاورزانی که بر طبق مقررات این قانون صاحب آب و زمین می شوند برای نگاهداری و مراقبت ابنیه عمومی و دایر نگاهداشتن قنات و منابع دیگر آب موظفند همه ساله متناسب میزان مالکیت خود مبلغی که در آئین نامه تعیین خواهد شد بصندوق تعاون عمومی آن ده بپردازند

ماده ۸- وزارت کشاورزی مجاز است با افراد و شرکتهای ایرانی که بخواهند زمینهای بانلافی و کویری را دایر نمایند با توجه به امکانات مالی و فنی مساعدتی که اکثر از هزار هکتار تجاوز ننمایند مجاناً و بر طبق شرایطی که در آئین نامه تعیین میشود واگذار نماید .

تبصره ۱- باشخاص یا شرکتهائی که از اراضی کویری و بانلافی برای عمران و آبادی واگذار شده است در صورتیکه بتمهیدات خود از حیث مدت و شرایط طبق آئین نامه این قانون عمل نکرده باشند آن مقدار اراضی مزبور که آباد نشده است از ید آسمان منتزع و به اشخاص یا شرکتهائی که واجد شرایط باشند واگذار گردد .

تبصره ۳- اراضی بانلافی و کویری که بهزین دولت آباد شده باشد بر طبق مقررات مواد ۲ و ۳ این قانون تقسیم و بفروش خواهد رسید .

ماده ۹- وزارت کشاورزی مجاز است اراضی باری را باشخاص یا شرکتهائی که آن اراضی را آباد کرده و یا تمهید آبادانی آنها بنمایند مساحتی که حداکثر از پانصد هکتار تجاوز ننماید بر طبق شرایطی که در آئین نامه تعیین میشود واگذار نماید .

ماده ۱۰- کلیه وجوه حاصل از فروش خالصجات در بانک کشاورزی متمرکز و بترتیب زیر مصرف خواهد شد:

الف- پنجاه درصد از آن وجوه به منظور تأسیس شرکتهای تعاونی روستائی تولید و مصرف و صندوقهای تعاون روستائی و جمعیت های اعتبار معملی و دادن وام کلی و جزئی از طرف مؤسسات مذکور به کشاورزان بخشیکه خالصجات مورد فروش در آن واقع است طبق آئین نامه مخصوص در بانک کشاورزی بحساب مخصوص گذارده و بعنوان سرمایه بمؤسسات مذکور پرداخت نمایند .

ب- ۵۰ درصد دیگر عاید بنگاه خالصجات بگردد که بصرف عمران خالصجات غیر معمور - عملیات آبادی و اسکان در اراضی باری و فروش کشاورزان و خریداری جنگل های طبیعی مغروبه و مراتع و همچنین خریداری ملک برای احداث

مزارع نمونه و تأسیسات کشاورزی در نقاطی که وزارت کشاورزی لازم بداند و بصورت محکومیت هائی که ممکن است در نتیجه دعوائی اشخاصی نسبت به خالصجات پیش بیاید برساند .

تبصره- هزینه های اجرائی این قانون و پرداخت محکومیت هائی که ممکن است در نتیجه دعوائی اشخاص نسبت به خالصجات پیش بیاید از وجوه حاصل از ماده ۴ تأمین میشود .

ماده ۱۱- فروش و انتقالی که در اجرای این قانون بکشاورزان انجام میشود از پرداخت پول تمبر و کلیه هزینه ها و هوارش مربوطه معاف است و حق التحریر دفاتر استاد رسمی بعهده بنگاه خالصجات خواهد بود .

تبصره - املاک پهلوئی که به رعایا فروخته میشود مشمول این ماده میباشد و حق التحریر بعهده املاک پهلوئی خواهد بود .

ماده ۱۲- آئین نامه های این قانون از طرف وزارت کشاورزی با اطلاع وزارت دارائی تنظیم و پس از تصویب کمیسیونهای مربوطه مجلسین بموقع اجراء گذارده میشود .

ماده ۱۳- وزارتخانه های کشاورزی و دارائی و دادگستری مأمور اجرای این قانون میباشد .

مخبر کمیسیون دارائی- مشایخی رئیس- بنابراین این دو گزارش که رسیده یعنی گزارش کمیسیون کشاورزی و دارائی اینجا مطرح میشود گزارش هم در دسترس آقایان هست که در موقع پیشنهاد اصلاحی در نظر بگیرند آن دوسه ماده ای هم که اختلاف دارد ممکن است اصلاح بشود پیشنهاد رسیده است از طرف ۱۵ نفر از آقایان نمایندگان که با یک فوریت مطرح بشود در مجلس سنایم بایک فوریت مطرح شده است

قنات آبادی- وزیر مسئول نیست صافه مخالفی نیست رئیس- آقای دکتر بنیاد فرمایند شاکر و بنیاد برای اینکه این لایحه زودتر بگذرد و برای اینکه آقایان نمایندگان معترض هم موافق هستند اجازه میگویم که توضیح برای این موضوع ندهم (صحیح است) و چون ثابت شده که برای تمام قوانین مفید فوراً مجلس رأی میدهد تاخیری در تصویب آن نشود بنده بیش از این توضیح نمیدهم.

رئیس- مخالفی ندارد؟ (گفته شد خیر) آقایانی که بایک فوریت موافقت بفرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد بنابراین بایک فوریت مطرح میشود کلیات مطرح است، آقای حائری زاده بفرمایند حائری زاده - بنده فرصت مطالعه عیبی در دو گزارش را نکردم که به بنیاد

قبلا عاید دولت می شد چند خروار گندم چند خروار جو چند خروار بذر بود این را آن کسی که فرمان خالصه برایش صادر می شد تقبل میکرد که این عایدات را منظم بپردازد و اگر نپرداخت ملکش ضبط می شد و این رویه ای بود برای آبادی مملکت که ملک خالصه ای که دارای صد خروار محصول بود وقتی دست مالک می آمد یک مبلغی قرض میکرد و قناتش را و بندرش را اصلاح میکرد و صدخروارش میشد و دست خروار از عایدات دولت چیزی کم نمیشد و بر عایدات مملکت اضافه می شد این رویه ای بود که در دوره قاجاریه اتخاذ شده بود قبل از مشروطیت ایران این رویه بود و بنظر من رویه خوبی بود و گرچه بعضی فرمان ساختگی درست کردند و املاک را بردند و این حقه باز یباشد ولی از عواید دولتی چیزی کسر نشد کسیکه خودش را مالک خالصه میدانست ، میدانست که باید عایدات خالصه را حتماً بصندوق دولت بپردازد و در فرامین یک شرایط دیگری هم داشت که ملاحظه ندارد بدیگری انتقال است و یک شرایطی گذاشته میشد در فرامین و ملکیت اشخاص و اگذار می شد و بالتبع املاکیکه واگذار شد تمام آباد شد محصول سطحش بالا رفت و وضع بهتر شد اخیراً قانونی برای فروش خالصجات در مجلس چهارم و آنوقت ها بود که خیال میکنم گذشت حافظه ام درست یاری نمیکند ولی خود من شرکت داشتم در آن کار هایمان یک قدری کوسه و ریش بهن است از طرفی دولت میخواهد مملکت را بطرف سوسیالیزم ببرد حزب درست می کند ، یک طبقه ای میگویند کار ها باید از پیش برود مالکیت عمومی یعنی همین خالصجات مالکیت شخصی یعنی دهاتش دانگی که دست اشخاص هست من طرفدار این فکر دولت نیستم ولی رویه ای که دولت می خواهد اتخاذ بکند و هر روز تبلیغ میکند روی آن ، دسته درست میکنند باین عملی که آقایان آورده اند اینجا دو تا است املاک عمومی از نظر ترقی فکری مملکتی یک تابلوی مشقی است که بدست ملت داده می شود . طرز زراعت مکانیکی را دولت وقتی خالصجات زیاد دارد می تواند سرمشق قرار بدهد که بطور عمومی رویش عمل بشود ، برای مبارزه با امراض گوناگونی که برای نباتات هست وقتی خود دولت علاقه ای دارد برای مبارزه بیشتر وسایل فراهم میکند و این سرمشق میشود برای دیگران در دوره قاجاریه یک رویه ای برای تقسیم خالصجات بود که مطابق اصل آن روز بهترین رویه بود عایدات دولت هیچ ننگی پیدا نمیکرد ، املاک خالصه تقریباً وقتی واگذار میشد صورت مستأجری دائم را پیدا میکرد و آن کسی که خالصه انتقالی داشت طبق فرامینی که صادر می شد آن اجاره ای که

اولش را شرکت داشتیم در مجلس ممکن است در موقعی بوده که شرکت داشتیم ، پیشنهادی که آنروز دادم در پرونده است من طرز فروش را معتقد بودم بطرز قدیم باشد ، این قانون را که بطور اجمال مطالعه کردم یک خرده بریزها بیکه در دست دولت هست فلانجا آسیادارد ، فلانجا مغازه دارد ، فلانجا اطلاق رعیتی دارد ، اعیانی فلانجا دارد یا اراضی باری هست آنجا بامر نمی آنجا هست ، در اطراف این موادی تهیه شده است و حالا چون وارد بحث مواد نیستم بطور کلی عرض میکنم که این نظر یک قدری باید بیشتر رویش مطالعه بشود زیرا تشخص اراضی بائر خودش بحثی است من نظرم هست چند پیش آقایان یک طرح درست کردند منتهی دایره اش خیلی کوچک بود ، از تهران تا کرج بود ، این طرح وسعت بیشتری پیدا نکرد در صورتیکه من معتقد بودم که تعریفی برای اراضی باری عبارت از چه میدانیم و اراضی باری عبارت از چیست ؟.. پیش از قانون ثبت ، طبق قوانین اسلامی هر کس یک جانی را آباد میکرد و طبق آن قانون آنجا را حیزات میکرد متصرف میشد (د کتر عمل - در این قانون خیلی زحمت کشیدمانند) قانون ثبت که آمد هر کس هر مقداری را که تعجیر هم نکرده بود فکر میکرد که خوب از این کوه تا این کوه ، کسی که مزاحم من نیست ، یک چادری هم آنجا میزد که علامت تصرف باشد و تقاضای ثبت میکرد ، باید تصدیق کرد که مردم ایران حتی آنهاییکه در تهران هستند درست آشنا به قوانین نیستند فلانکس که در دست من و باو چستان هست بطریق اولی و این طرز نشر اعانات و انتضای مدت هم مزید بر علت شد یک اوراق مالکیتی برای اشخاص صادر شد در آن جاهائی که مدعی خصوصی بود و مدعی خصوصی با تقاضا کننده ثبت هوزن بودند دست و پا میکردند خوب ، حکم هم رسیده کی میکرد ولی جاهائی که هم وزن نبودند بکنفر شهری بود مالک معترض بود و کبل دادگستری هم داشت رفت از این کوه تا آن کوه برای خودش تقاضای ثبت داد یک اشخاصی هم که آنجا دو تا طبق داشتند و کوسفند میچرانند این بدبختها مطلع نشده اند و با اگر هم مطلع شدند و شکایتی کردند چون جریان قانونی خودش را طی نکرده بود رفتند بی کار خودشان . اگر در این قانون تعریفی میکردیم که اراضی باری عبارت از چه اراضی است مراتع عبارت از چیست ؟.. اگر ما این اوراق ثبتی را قائم مقام حیزات قرار میدهم که اگر یک کسی تقاضای ثبت بدهد مثل نیست که رفته اراضی را تعجیر کرده است و این قائم مقام آنست برای این نیست که مانع آبادی دیگران باشد امروز مانع آبادی

دیگران هستند بنده رفته ام از این کوه تا آن کوه را ثبت داده ام و رفته مالکیت گرفته ام هر کس خواست بیاید کلنگی بزند و آبادی بکند مدعی بشوم که او آمده در ملک من تصرفات غاصبانه نمیکند در صورتی که باید فرقی باشد بین املاک معمور و املاک خراب ، یک فرقی باشد بین دائر و بائر ، یک فرقی باشد بین مرتع و غیر مرتع این قانون را اگر در این قسمت آقایان مطالعه فرموده بودند و تصدیق میکردند که این اوراق مالکیت در املاک بائر حکم همان حیزات را داشته باشد ، حکم تعجیر داشته باشد و ضرب الاجلی باشد که آن آقایان که این ملک بائر را تقاضای ثبت کرده طرف ۲ سال ۳ سال پنج سال از تاریخ ثبتش اگر آباد کرد مال او است و اگر آباد نکرد باید بهر کسی که آباد میکند بدهد نه اینکه مانع آبادی بشوند یکی از سهل ترقی این اراضی که خودش بپوشد پیدا کرده زمین را میخرد و میفروشد برای همین احتکار هائی است که شده این اراضی را گرفتند و نگذاشتند کسی آباد کند دولت هم مقلد او شده ، دولت بجای اینکه اراضی باری را تشویق کند و جایزه بدهد که مردم آباد کنند هم محدودیت قائل شده است و من باین رویه موافق نیستم معتقد هستم که اول باید در این قانون یک تعریفی برای اراضی بائر دائر و مرتع بکنیم آنها که ورقه مالکیت گرفته شده آنها را در حکم حیزات و تعجیر تلقی بکنیم و دولت را مکلف بکنیم که به متصرفین آن اراضی اشعار بکند که در ظرف شش ماه یک سال و دو سال این را باید آباد کند نوع آبادی فرق میکند آنجا که معدن است یک نوع آبادی است آنجا که مزرعه است یک نوع آبادی دیگری است و آنجا که برای ساختمان عبارت لازم است یک نوع آبادی است شما در تهران و اطراف تهران اراضی را بائر گذاشته اید و مردم میروند چهار کیلومتر آنطرف تر خانه میسازند این احتکار اراضی است اینجا باید یک قانون عمومی برای مملکت بگذرد و تصویب کنیم این دائر و بائر را و کسیکه زمین را باید آباد کند اگر بفرض مسامحه میکند در آنجا که آبادی دیگری حاضر است آباد بکند یک معسکه ای باشد که آنرا بدهد بدست اومن نظرم هست که این اشکالات را در دوره ۴ و ۵ در مجلس دیدیم یک شکایاتی به مجلس از خراسان رسیده و عمده ای هم دنبال آن شکایات را گرفتند و من بچیز که قانون قنات شد ، آقایانی که خراسانی هستند میدانند یک رودخانه کشف رودی است آنجا خیلی طولانی و بیشتر اراضیش هم خالکدوس است من رفته ام و آنجا را دیده ام رودش هم رود زاینده رود است که اگر آب را سد بستند بردند بزرزه یک کیلومتر باین ترش باز ممکن است سدی ببندند چند سگ دیگر آب ببرند بزرزه دیگر و یک سدهای پوشالی

دهاتیهای آنجا یا مالکین آنجا می نشینند و آب میبرند مزرعه ای که ۱۰ خروار ۲۰ خروار صد خروار اراضی مزروعی داشت استفاده میکرد ، یک سیلابی میآمد و این سد ها را میشکست کف رودخانه میتر بائین میرفت ، قهری که ما داشتیم برای حسین آباد آب سوار نمیشد باید برویم یک کیلو متر بالاتر نهر بکشیم آنجا جناب حسن بود جناب حسین بود مانع میشد میگفت توی زمین من حق نداری نهر ایجاد بکنی یک آبادی صد هزار تومانی باید بخشکد برای اینکه باید ۵۰۰ متر در زمین حسن نهر درست کنند و بنیوانستند و آبادی خشک میشد ، در سایر جاها هم همین دعوا بود خدا رحمت کند مرحوم مدرس را ، در این موضوع در آن کمیسیون شرکت کرد و قانون قنات را گذراندند که مانع آبادی حقی ندارد بشوند . شاموقتی در محل قنات دارید مظهر قنات پائین است روی زمین حسن قنات شما عبور میکند و میخواهد آب قنات شما زیاد شود آقا مانع است حالا مجبور است مطابق قیمت عادلانه بگیرد و اجازه بدهد که استخر بخواهد بسازد نهر میخواهد احداث کند احداث کند قانون قنات تعیین تکلیف کرد برای این کار یک قسمتهائی اجراء شد و یک قسمتهائی زیر بار نرفتند و اجرا نشد ، ما در این قانونی که برای فروش خالصجات داریم بیشتر هم رفته اراضی خوزستان که یک وقتی بهترین نقاط مملکت ما بود امروز خرابترین نقاط مملکت است برای اینکه نهر باید بدهد مزاحمت ایجاد میکنند و خرابه ها میماند دست دولت باید در این قانون تعریفی بکند اراضی بائر نوع اراضی موات و اراضی مرتع اینها چه نوع اراضی است و در تصرف هر کس هست دولت و ما اینجا اگر مجلس را نماینده ملت بدانیم و کلاهی ملت بدولت رأی اعتمادی داده باشند ، دولت و کبل خود مردم میشود برای تأمین زندگانی اقتصادی و اجتماعی مردم حالا اگر مجلس نداند و دولت نکند این فرض علیحدگی است ما فرض من بیک حکومت دمکراسی و مشروطه است در این صورت دولت میشود و کبل مردم باید قوانینی که میآورد برای آبادی مملکت و رفع اختلافات بین مردم باشد نه اینکه بگوید من زمین میفروشم و یک پولی بچیب میزنم و در میروم من طرفدار این فکر نیستم ، من طرفدار این فکرم که دولت تعریف بکند اراضی دائر و بائر را (صدر زاده - در قانون مدنی تعریف شده است) محدود کند اوراق ضرب الاجل بشود از تاریخ اخذ ورقه مالکیت تا چند سال اگر آباد نکرد از مالکیت او خارج میشود ، برای اینکه او احتکار کرده و جایش توی همین قانون است بنظر من دولت باید این قسمت را رعایت

بکنند من راجع بیک قسمتش تبصره ای بیش- نهاد میکنم ولی این یک اصلی است که خود دولت باید تصمیم بگیرد و نظریه اش را بگوید بصورت یک ماده الحاقیه و این اشکالات مرتفع شود و دیگر آن طرح تهران و کرج درست نشود من حق میدهم با آقایانی که برای اراضی تهران و کرج طرح تهیه کردند (دکتر جزایری - ولی همان طرح قیمت اراضی را پائین آورد) همه جای ایران تهران و کرج است فرقی بینش نیست (دکتر جزایری - آنجا رعایت مالکین هم شده بود که قیمتش را بگیرند) اینستکه مالکینی که ورقه مالکیت درید آنها است و اراضی را احتکار کرده اند و باعث گرانی اراضی شدند باید طبق قانونی با آنها اخطار شود که شما باید در این مدت اراضی تان آباد بشود البته همه را نباید بروند رویش برج ایفل بسازند راجع بعوزمه معدن آبادی باید معلوم شود مرتع باید معلوم شود اراضی که برای ساختمان و مستغلات است باید معلوم شود دولت باید مطالعاتی بکند و بمقیده من جایش همین جاست دولت باید این را بصورت ماده ای بیاورد نه اینکه بتجمل بخواهد آب کند یک اراضی بایری یک مستغلاتیکه نمیتواند استفاده کنند بخواهد یونی بگیرد و ولش کند برود این باید چیزی باشد که بدمد مملکت بخورد.

۵. تقدیم یک فقره سؤال بوسیله آقای قنات آبادی

رئیس - آقای قنات آبادی
قنات آبادی - یک سؤال است راجع بمعادن سرب انارک که قبلاً بکندم ای -

میخوردند و حالا هم درصدد بلع آن هستند تقدیم میکنم.

عبدالصاحب صفائی - در هر حال

این چیزها را میخورند هر کسی باشد

۶ - مذاکره در گزارش کمیسیون دارائی راجع بفروش خالصجات
رئیس - آقای مشایخی

مشایخی - بنده فقط و فقط در موضوعی که جناب آقای حائری زاده تذکر فرمودند میخواهم توجه نمایند گان محترم را جلب کنم. آقای حائری زاده فرمودند که موارد اختلاف گزارش کمیسیون دارائی و گزارش کمیسیون کشاورزی چیست؟ در اساس موضوع کمیسیون کشاورزی لایحه مربوط بفروش خالصجات را که بتصویب مجلس محترم سنا رسیده تصویب کرده و بررسی و دقت کافی کرده است و چون خالصجات از اموال دولت است مال دولت بفروش میرسد یکی از مراجع صلاحیتدار که می تواند راجع باموال دولت اظهار نظر کند کمیسیون دارائی است و از این نقطه نظر گزارش کمیسیون کشاورزی کمیسیون دارائی هم مطرح شده و کمیسیون دارائی هم در گزارش کمیسیون کشاورزی دخل و تصرفی نکرده و فقط یک تغییرات مختصر و یک مختصر اصلاحاتی بوده که بعنوان نمونه بعرضتتان میرسد.

در گزارش کمیسیون کشاورزی در تبصره ۳ ماده ۳ نوشته است در مناطقی که دولت مرتع ندارد اخذ حق المرتع ممنوع است.

اساساً این ماده از نقطه نظر قانون - گذاری بنظر کمیسیون دارائی رسیده است

که حذف آن بهتر است زیرا در جاهائی که دولت مرتع دارد حق اخذ حق مرتع هم دارد ولی در جاهائی که ملک ندارد حق ندارد چیزی بگیرد (جلیلی - بگیرند) مالک وقتی ملکش را اجازه داد حق دریافت اجازه بها دارد اما اگر کسی مالک نباشد حق گرفتن اجازه هم ندارد.

بنابر این اگر در عملی دولت مرتع ندارد دریافت حق مرتع با اصول کلی قانون مدنی و اصل مالکیت با تمام مورد هر حال مناسقات دارد و اگر فرض کنیم در مواردی هم هست که دولت میگیرد اجاعاف است تجاوز است برخلاف اصول است و این عمل مجوزی نداشته و ذکرش در قانون زائد بنظر میرسد ولی بهر حال این موضوعی که مورد توجه کمیسیون دارائی قرار گرفته یا بنظر کمیسیون کشاورزی در ماهیت امر اختلافی ندارد باین جهت در کمیسیون دارائی این تبصره حذف شده است. (جلیلی - آقای مشایخی الان دولت در یزد مرتع ندارد و حق مرتع میگیرد.) باید جلویش را بگیرد که نگیرند در تبصره ماده ۴ ذکر شده است که وزارت کشاورزی مکلف است در اسرع اوقات نسبت بافراز خالصجات اقدام کند این اصلاحیه ای است که در کمیسیون دارائی اصلاح شده در اینجا در گزارش کمیسیون دارائی نوشته شده است که وزارت کشاورزی میتواند در مواردی که لازم بداند مقصود اینستکه اگر فرض کنیم یک خالصه ای که ۳ دانگ مال اشخاص است و ۳ دانگ مال دولت است و دولت اعلان مزایده را فرضاً بکند مالک ۳ دانگ مشاع خریدار بود باو میدهد اما اگر یک موردی پیدا شد که اختلاف نظر بود و فروش آن هم

متعذر بود در اینصورت لازم می آید که برای افراز اقدام شود و از این نقطه نظر در کمیسیون دارائی این اصلاح هم بعمل آمده اصلاحاتی که در کمیسیون دارائی بعمل آمده باحضور آقای وزیر کشاورزی بود و با توجه به گزارش کشاورزی و آقای وزیر کشاورزی اصلاحات را وارد دانستند و امروز هم که این مطالب بعرض آقای متعبر کمیسیون کشاورزی رسیده ایشان هم موافقت فرمودند که گزارش کمیسیون دارائی مطرح شود حالا فرض که نسبت بموارد هم نظریاتی داشته باشید توضیح خواهم داد و بهر حال تصمیم مقتضی اتخاذ خواهد شد اصل موضوع این است که اصولاً فروش خالصجات از نقطه نظر ترقی سطح تولید کشور خوب بوده است و عملاً در گذشته مفید واقع شده یعنی املاک خالصه ای که قبلاً درید دولت بوده و بهره برداری از آن میشده وقتی فروخته شده سطح تولید کشاورزی مملکت ترقی کرده و از این نقطه نظر است که موضوع فروش خالصجات در عمران کشور تأثیر بسزائی دارد و البته آقایان توجه باین موضوع دارند و عملی خواهند شد.

۷. تعیین موقع و دستور جلسه بعد ختم جلسه

رئیس - جلسه را ختم میکنم جلسه آینده روز پنجشنبه و دستور دنباله هم جز لایحه خواهد بود.
(مجلس ۲۰ دقیقه بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی - رضا حکمت